

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 129 (5800)
ИЮЛИН
1
ПЯТНИЦА
1949 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй
Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

Сэн 20 мүнгэн

Манай конференци большевистскэ шүүмжэлэлэй ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй оршон байдал соо үнгэржэ, ажахын ба культурна байгуулалты хүтэлбэрлхэ хэрэгтэ байһан, партийна эмхидхэлэй ба идеологическа хүдэлмэридэ байһан дутуу дунданууды элрхэйлжэ, тэдэ дутагдалнууды дабажа гараха харгы замууды хараалһан байна.

(Улан-Удын городской партийна конференцибээ нүхэр И. В. Сталинда эльгээһэн амаршалһаа).

Улан-Удын городской XXIII партийна конференци

Улан-Удын городской XXIII партийна конференци июнин 26-да өөрыгөө хүдэлмэри дүргэбэ.

ВКП(б)-гэй Городской комитетэй тоосоото элдхэлэе партиин Горкомой нэгдэхэ секретарь нүхэр А. В. Кудрявцев хэбэ.

— Энээнэй урда тээ болоһон городской XXII партийна конференцибээ хойшо жэл гурбан хаа үнгэрбэ, — гэжэ нүхэр Кудрявцев хэлэнэ. — Энэ үе соо манай оройной ажахы ба культурны дам саашан хүжөөн дэбжэхын түлөө, манай социалистическэ Эхэ оройной хүсэ шадальны бэхжүүлхын түлөө тэмсэлдэ шэнэнтүүд түүхэтэ илалтанууд туйлагдаһан байх юм.

Дайнай һүүлэй үедэ арадай ажахы һэргэн болхохо ба саашан хүжөөхэ, ажалшадай культурны ба материална тэнгилэн байдалы дээшлүүлхэ, дайнай һүүлэй сталинска табанжэлэй түрүшын гурбан жэлэй түсбүүды бэлдүүлхэ талаар большевистүүдэй партиин хүтэлбэри доро ябажа, советскэ арадай туйлаһан амжалтанууд дээрэ тогтохо зуураа, бүхы советскэ арадтаа хамта Бурят-Монголой ажалшад болбол сталинска табанжэлы болзоһоон урда дүргэхын түлөө, манай орон дотор коммунизм байгуулалты түргөөр дүргэхын түлөө шэн зоригтойгоор, хүсэ шадалаа хайбалангүйгөөр тэмсэна гэжэ нүхэр Кудрявцев тэмдэг-тэбэ.

Улан-Удын городской партийна организаци болбол дайнай һүүдэй эрхэ байдланууда эмхидхэлэй ажал хүдэлмэри ябуулаха дүд дүршлэй болжо, идейн талаараа ургажа, партиин Центральна Комитетэ тойрон, партиин ба арадай вождь нүхэр Сталиннэ тойрон шигтаар жагсанхайгаар өөрыгөө өөлжэтэ XXII конференцидэ эрбэ гэжэ элдхэлшэ тэмдэглэнэ. Өөрыгөө элдхэлшэ эхэһэн ху-бине нүхэр Кудрявцев Улан-Удын промышленностин хүдэлмэри шэнжэлэлгэдэ зориулба.

Улан-Удын партийна организаци болбол ВКП(б)-гэй ЦК-гэй зааба-ринуудһаа, мүн областной XV ба городской XXII партийна конфе-ренцинуудэй тогтоолуудһаа хүтэл-бэри абажа, арад зоние элсүүдэ шадалан байха юм. БМАССР-эй 25 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зориу-лан, социалистическэ мурьсөөе түргэ-нөөр дэлгэрүүлжэһэйгээ ашаар табанжэлэй түрүшын гурбан жэ-лэй программые ба 1948 оной программые декабриин 1 хүртээр дүргүүлэн байна.

Городой промышленность 1948 оной түсэбэ болзоһоон урид дүргээд, валова продукция гаргах талаар 1947 оной хэмжээе 16,9 процентээр, дайнай урда тээхи 1940 оной хэмжээе — 72,8 процен-тээр үлүүлэн гараба. Хэдэ хэдэн предпритинууд: сэмын ба һезы даралгын фабриканууд, модо бол-босоруулаха завод, Кировэй нэрэм-жэтэ олзборилгын артель урда урда жэлүүдэйгээ гээгдэлые нё-дондо жэлдэ усаджаха, табанжэ-лэй гурбан жэлүүдэй түсбүүдые болзоһоон урид дүргэһэн байха юм.

Үйлдбэрин амжалта туйлаһа-нын түлөө СССР-эй Верховно Со-ветэй Президиум паровозо-вагонно заводые республикын ойн баярай дүэртэ Лениней орденээр шагнаа һэн. Городой промышленностин ба транспортн 162 хүдэлмэрилгшэд, тэдэней тоодо Улан-Удын депо-гой 48 машинистууд олон жэл соо Эрхим хайнаар хүдэллэнэй түлөө Советскэ Союзай орденууд ба ме-далуудуудаар шагнагдаһан бай-гаа.

Бүтээн гаргаһан продукциягаа шаһарые хайжаруулхын ба пред-притинуудай ашаг олзотой ажа-лые дээшлүүлхын түлөө хүдэл-мэри Москвагай ажалшадай патристическа үсхэлэе манай городой предпритинууд дээгүр халуунаар дэмжэбэ. Тэрэней ашаа промышленность ба транс-портн түрүү предпритинууд тү-сэбэ гадуур 20 шахуу миллион түхэриг мүнгэ 1948 он соо гүрэн-дөө нөөсөлжэ үгэһэн байха юм.

— Городой ажалшадай туйлаһан үйлдбэрин амжалтанууд, — гэжэ элдхэлшэ мэдүүлбэ, — манай хү-нүүдэй советскэ патристисмын, Эхэ

орондоо, партида ба агууехэ вождь нүхэр Сталинда тэдэней үнэн сэхэ байһанай толотомоо гэршэ баримта мүн.

Гадна, элдхэлшэ болбол энэ оной эхин багаар городой предпритин хүдэлмэрилгшэдэй муура Сталинда эльгээһэн бэшгэ соогоо абалган уялтануудаа хэрээртээр дүргэжэ байһанай тухай хэлэбэ.

Түрүү предпритинуудай коллективүүд урдаа табигдаһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар шид-хэнэ. 1949 оной табан харын турша соо 10 предпритинууд (Мя-ханай комбинат, «Механлит» завод, талханай комбинат, һезы даралгын фабрика, модо болбосоруулгын, хиринисын заводууд ба бусад) ха-хад жэлэйгээ программые дүргэ-һэн байна. «Металлоширпотре» завод июнин 8-да табанжэлэйгээ түсэбэ дүргэбэ. Гэхэтэй хамта, зарим предпритинууд, тэрэней тоодо ПВЗ ба олзборилгын болон инвалидуудай кооперациин пред-притинууд 1949 он соо муугаар хүдэлмэрилдэг болобо.

Ажалшадай материална тэнгил-лэн байдалы дээшлүүлхын түлөө, тэдэней культурна эрилтые ханга-рын түлөө городской партийна ор-ганизациин хайшан гэжэ тэмсэһэй тухайда нүхэр Кудрявцев элдхэлшэ соогоо саашан хэлэбэ. Гэр байрын ба коммунально-ажа-лууудай барилганууды болхохо, мүн городые болбосон болгохын талаар эхэһэн хүдэлмэри хэгдэ. Тоосоото үе соо городой гэр ба-йрын фонддо 8 мянган квадратна метр нэмэһэн байна. Тэрээн соо хүдэлмэрилшэдэй посёлогуудые оролоно. Энэ үе соо 173 шэнэ гэрнүүд баригдаа. Механическа прачечна, баня, больница, поликли-ника, хоёр стадион баригдажа, ашаглалтада оруулагдаба. Мүн мяханай комбинат ба шэлий завод дээрхи клубуудай барилга гол түлэб дүргэһэй. Шэнэ гэрнүүдэй ба хамтын байрануудай барилга үргэлжэлбэр. Опера ба баледэй театр, үһанай үөрһөө халхалха дам-ба, хоёр туртуулинууд баригдажа байна.

Ажабуудалай гэрнүүдые капи-тальнаар заһабарилха түсэб һү-лэл олон жэл соо эгээ түрүшын-хэз нёдондо дүргэгдэ. Ажабууда-лай гэрнүүдые заһабарилгада ган-сахан Горсовет 1,5 гаран миллион түхэриг гаргашалһан байха юм. Энэнь урдахи хоёр жэл сра капитална заһабарилгада гарга-шалагдаһан мүнгэһөө хооло үлүү болоно. Гадна элдэб эмхи зургаа-нууд өөһдөнгөө гэр байрые заһаба-рилха хэрэгтэ 5 миллион түхэриг гаргашалба. Городые болбосон тү-хэлтэй болгоходо 2,5 миллион тү-хэриг гаргашалагдаа. Город соо 47 мянга гаран квадратна метр улица асфальтаар хушагдаа, 110 мянган модон таригдаа, хэдэ хэдэн свер-сэригүүд бии болгодоо. Городой уллицы гэрлгүүлжэ байгаа фо-нарынүүд хэдэ дахин олон болоһон байха юм. Город ба тэрээндэ дүтэ байгаа посёлогуудай хоорондо ав-тобусууд мүнөө жэл таһарангүй ябадаг болбо. Дивизионно станицин ба городой хоорондо Сэлэнгэ мү-рэн дээрэ катараар пассажирска харилсаан эмхидхэгдэнхэй.

Гэр байра бариха ба городые болбосон түхэлтэй болгохо талаар хайн баримтанууд тухай хэлэхэ зуураа, элдхэлшэ болбол энэ хэ-рэгтэ байгаа ехэнүүд дутагдалнууд дээрэ тогтохо хэлэбэ. Эдэ дутаг-далнууд болбол гэр байрын ком-мунальна ба культурна барилга-нуудай түсэбэ дүргэхын хойноһоо парторганизациинуудай, тэрэ тоодо ВКП(б)-гэй райкомууд ба Горкомой талаһаа ёһотой хайн хиналта бай-гаагүйн үрэ болоно гэбэ.

Саашан элдхэлшэ болбол со-ветскэ худалдаа наймаанай дэлгэ-рэлтэ тухай, энэ хэрэгтэ байгаа дутагдалнууд тухай, арадай гэ-гээрэлэй ба элүүрые сахилгын ор-гануудай хүдэлмэри тухай тодор-хойгоор тогтохо хэлэбэ.

Город дотор худалдаа наймаанай газарнуудай тоо 1947 онойхойтой жэшээлбэл 48 процентээр олон бо-лоно. Тоосоото үе соо 52 магазин, нитын эдэг хоолой-22 предприти-

нууд нээгдэбэ. Рынок дээрэ хү-дөө ажахын продукция асаралта 56 процентээр ехэ болоо. 1948 оной табан фаринхда орходоо 1949 оной табан һара соо 27 миллион түхэриг ехээр элдэб эд бараа арал зондо худалдагдаба. Мяха 320 тонно, өөх 28 тонно, кондитерска зүйлүүд 191 тонно, һүнэй продукт-нууд 163 тонно ба хартаабха 367 тонно ехээр худалдагдаһан байна.

Тингэбшье, худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэрилдэ үшөөл ехэһэн дутагдалнууд бии; Нилээд олон худалдаа наймаанай организацинууд гүйсэгүй эд ба-раа ябуулаха, арад зоной эрилтые мэдэнгүйгөөр, хүсэд хайн шанаргүй эд бараа абаашаха, худалдаа най-маанай хүдэлмэрилгшэдэй культу-ра багайтай байха гэхэ мэтын яба-дал эд бараанай эрьсын түсэбэ дүргэгдэхгүйн туйлдаа хүргэнэ. Фирменнэ худалдаа наймаанай сеть үшөөл муугаар хүдэлмэрилнэ. Худалдаа наймаанай городской та-һаг, Городской Совет ба партиин Горкомой бюро худалдаа наймаан-да байһан дутагдалнууды усалха-ка талаар эрид шанга хүдэлмэри ябуулаагүй, худалдаа наймаанай организацинуудай ажал-ябуулгые шулаар хинадаг байгаа.

Элдхэлшэ болбол городой гур-гуулинуудай ба эмзэлгын эмхи зургаануудай ажал-ябуулга тухай хэлэхэдэ, гургуулинуудай һурал-сал-химүүжүүлгын хүдэлмэридэ ба ажалшадые медицинскэ талаар хангаха ябадалда байһан дутаг-далнууд дээрэ тусгаар тогтохо хэлэбэ.

Эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэри-дэ дамжан ороходоо нүхэр Кудря-вцев XXII партийна конференци-бээ хойшо городской партийна организацида болоһон хубилалта-нууд тухай хэлэбэ. Тоосоото үе соо 254 хүн парторганизацида нэ-мэбэ. Эхин партийна организаци-нуудай тоо олон болоо. Гүрэйэй түсбүүдые амжалтатайгаар дүр-гэхын түлөө, ажалтай түрүү ста-хановска методууды нэбтэрүүлхын түлөө тэмсэлдэ эхин партийна ор-ганизацинуудай үүргын дээшлэһиние баримталһан хэдэ хэдэн жэшээнүү-дые элдхэлшэ харуулба.

Эхин партийна организацинуудые дам саашадан бэхжүүлхын тула-да эхин партийна организацинуудай түсбүүдхэ, эхин партийна ор-ганизацинуудай секретарнуудтай хү-дэлмэри шагнагдаха, партийна хү-дэлмэрин түрүү дүй дүршэлые шэнжэлхэ, нийтэлхэ ба дэлгэрүл-хэ шухала.

ВКП(б)-гэй Центральна Комитет-дэй заабаринуудаар хүтэлбэри хэ-жэ, партиин Городской комитет болбол парторганизацинуудай эр-гэнүүдэй ургаха ябадалы ехээр яруулангүйгөөр, харин ВКП(б)-дэ шэнэ абтангын хүнүүдые политичес-кээр хүмүүжүүлхэ асуудалда гол анхаралаа табиха хэрэгтэй гэжэ парторганизацинуудта заабари үгэ-жэ байһан юм. Тинмэһээ райко-мууд ба эхин парторганизацинууд партида абахадаа үлэмжэ нари-наар хандадаг боложо, шэнэ гэ-шүүдые тус тусан шэлэн абадаг, коммунизмын хэрэгтэ хизаарлаша-гүй үнэн сэхэ байһанаа харуулаһан түрүү хүнүүдые партиин эргэнүүдтэ оруулдаг болоо. Гэбшье, партида абаха хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандаһан баримтанууд зарим эхин парторганизацинуудта үзэгдэһэн байна.

Гадна, партида абаха хэрэгтэ нүгэдэ талые зарим партийна ор-ганизацинууд барһан байгаа. Юуб гэбэл, тэдэнэр партиин гэшүүдэй кандидатууды абахаха оройдоо болишоһон байна. Энэнь бабал-бу-руу ябадал мүн: Юуб гэхэдэ, пар-тида абалган болоулагдаагүй бшуу. Партиин ургалтые ехээр яруулахагүй гэһэн ушар — алишые талаараа шадлагдаһанхай, партиин өөһдөнгөө гэшүүдэй урда табижа байгаа бүхы эрилтэнүүдые харюул-жа шадаха, Эрхим түрүү хүнүүдтэ партида орохо үүдэн оройдоо хааг-данхай гэһэн удхатай бэшлэ.

— Партиин Центральна Комитет-дэй заабаринуудһаа хүтэлбэри аба-жа, манай парторганизаци болбол тоосоото үе соогоо идеологическа хүдэлмэрин асуудалнууда анха-ралаа нилээд ехээр табидга болоо, — гэжэ элдхэлшэ хэлэбэ. — Үнгэ-

рөөшэ жэл соо партийно-гэгээрэлэй гургуулинуудай тоо олон болоо һэн. Гэхэтэй хамта политурал-салые эмхидхэхэдэ, гургуулинууды ба кружогуудые хурагшадар хүсэлдүүлхэдэ, пропагандистска кадрнууды шэлэн абахада анха-рал ехээр хандуулагдаһан байна. «ВКП(б)-гэй түүхын хуряангы кур-сые» шудалха 101 кружогууд, 60 политгургуулинууд, В. И. Ленинэй ба И. В. Сталинай биографинууды шудалха 51 кружогууд, 5 районно партийна гургуулинууд хамтадаа эмхидхэгдэн байгаа.

Кружогуудта ба политгургуули-нуудта 3 мянган шахуу комму-нистууд һуралсаба. 3 мянга ша-хуу коммунистууд марксистско-ленинскэ теорине бээ даан шудал-һан байна. Марксистско-ленинскэ теорине бээ даан шудалжа бай-гаа, мүн кружогуудта һуралсажа байгаа коммунистуудта туһалам-жа үзүүлхын тулада ВКП(б)-гэй түүхээр, философи ба политэконо-мюр хэдэн олон лекцинууд уншаг-даһан байна. Тинмэ лекцинууд үн-гэрэгшэ 1947—48 оной һуралсалай жэлэйхндэ орходоо 4 дахин олоор уншагдаба.

Коммунистуудай идеологическа бэлдхэлэй хэмжээн чёдондо жэ-лэхитэй асуулбал нилээд дээшэе болоһоние кружогууд ба политгур-гуулинуудай хураггалдые шалгажа үзэһэн түрүүшын дүгүүд харуулаһа.

Нилээд олон партийна организаци-нуудта партийна гэгээрэлэй хэр-гэ гансал пропагандистнуудта дүр-рэнээр найдагдаһан байгаа. Тин-гээд, тэдэней хүдэлмэри шулаар шалгагдадаг байба. Энэ хадаа по-литическэ һуралсалые эмхидхэлгээ байгаа ехэһэн дутагдал мүн. Ком-мунистуудай политическээр гэг-гээрэхэ хэрэгые шалгадагүй ба өөрөө бүтэлгэдэ найдадаг яба-дал хэдэ хэдэн партийна ор-ганизацинуудаар үшөө усадхадаагүй. Тинн, зарим коммунистууд парт-организацинуудай талаһаа шал-галтагүй байхдааа идейн хэмжээ-гээ дээшлүүлхэ хэрэгтэ хайша хэрэгтэр хандадага дадалгын тулада бээ даан һуралсаха методые хэрэглэдэг байна. Мүн бээ даан үнэхөөр хайнаар һурал-сажа байгаа нүхэдтэ парторганиза-цинууд үшөөл багаар туһаламжа үзүүлнэ гэжэ тэмдэглэхэ эргэгтэй.

Манай хэблэл газетэнүүд пропа-гандистнуудта болон марксистско-ленинскэ теорине бээ даан шуда-лгалтада ехэһэн туһаламжа үзүүл-ха уялгатай. Пропагандистнуудта туһаламжа үзүүлхын тулада, мүн кадрнуудай өөһдөнгөө политичес-кээр гэгээрүүлхын тулада төр-төрическэ статьянуудые ба консул-тацинуудые саг үргэлжэ толилжо байхые, тэршэлэн партийна гэгээ-рэл эмхидхэлэй хайн дүй дүршэл тухай ходоодо бэшжэ байхые га-зетэнүүдые ВКП(б)-гэй Центральна Комитет уялгалһан байгаа. Манай республиканска газетэнүүд, тус-гаарлабал «Бурят-Монгольская Правда» газетэ партиин ЦК-гэй энэ заабарине муугаар дүргэнэ, го-родой коммунистуудай һуралсал тухай, политгургуулинууд ба кружо-гуудай хүдэлмэри тухай тон дута-магаар бэшэнэ, төрөрическэ статья-нуудыг консултацинуудые, по-литгургуулинууд ба кружогуудта хурагшадай асуудалнуудта харюу-нуудые үсөөнөөр толилно.

Саашан нүхэр Кудрявцев интел-лигенцие идеино-политическэ та-лаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэрин ямар байдалтай байһание харуул-ба. Наука, литература, искусствын хүдэлмэрилгшэдэй ехэһэн хубинэ политическэ һуралсалда хабаздуу-лагданхай. Энэ хадаа тэдэней хү-дэлмэридэ хайн нүлөө үзүүлбэ. На-ционалистическэ, феодал-хашуу-лай эпос «Гэсэр» гэдэгэй арадта харша удхые элрхэйлһэн ябадал интеллигенцие хүмүүжүүлхэдэ ехэ удхашанартай байба. Тэршэлэн Бурят-Монголой наука ба лите-ратурын зарим хүдэлмэрилгшэдэй түрэл гаралгүй космополитизмда шэргэгдэн ушарнууд элрхэйлжэ-дэһэн байна.

Элдхэлшэ саашан үргэлжэлүүл-хэ зуураа, нүхэр Кудрявцев болбол профсоюзна организацинуудые хү-тэлбэрлхэ асуудал дээрэ тогтожо хэлэбэ. Райкомуудай, Горкомой ба эхин парторганизацинуудай тала-һаа профсоюзнууды хүтэлбэрлхэ ябадалай хайжарһание, энэнтэй дашарамда профорганизацинуудай ажал-ябуулгын һэргэһиние тэмдэг-лээд, элдхэлшэ болбол энэ хдэл-мэридэ байгаа үшөө ехэнүүд дута-гдалнуудые зааба. Профсоюзна хүдэлмэри гэгэгдэнги участок бай-наар заанда.

Партиин Горком ба райкомууд профсоюзна организацинуудай хү-дэлмэрине гүнзэгыгөөр мэдэжэ байха, тэдэндэ туһаламжа ехээр үзүүлжэ байха ёһотой.

Комсомольскэ партийна хүтэлбэ-рээр хангаха асуудалда дамжан орохо зуураа, элдхэлшэ болбол тэрэ хүтэлбэри тоосоото үе соо нэ-гэ хэды эргээр хайжарба гэжэ зааба.

Комсомольскэ организацинуудай бүхы хүдэлмэри, ВКП(б)-гэй райкомуудай, Горкомой бюро ба пленумүүд дээрэ, мүн эхин партор-ганизацинуудта түргэ түргөөр эрб-шэн хэлсэгдэжэ байдаг болонхой. Городой комсомольскэ организаци нилээд ургажа, олон болоһон байна бшуу.

Комсомолцууд ба залуушуулай марксистско-ленинскэ һуралсалые зайһан табиха талаар, комсомольскэ организацинууд парторганизацинуудай хүтэлбэри доро ехэһэн хүдэл-мэри хэбэ. Ажахын-политическэ зорилгонуудые шиджэхэдэнь эдэб-хитэй туһаламжые комсомольско организацинууд парторганизацинуудта үзүүлнэ. Үйлдбэри дээрхи комсомолцууд хадаа дайнай һү-лэл табанжэлы болзоһоон урид дүргэхын түлөө, алмалта хэһын түлөө, Эрхим хайн шанартай про-дукци гаргахын түлөө залуушуу-лай социалистическэ мурьсөөе түс-хэгшэд мүн байха юм. Промышлен-носта ба транспортн 480 залуу хүдэлмэришэд (тэдэнынгэ 220-нэ комсомолцууд) өөһдөнгөө та-банжэлэй түсбүүдые дүргэбэ. Предпритинуудай комсомолцууд ба союзна бэшэ залуушуул ВЛКСМ-эй XI съездын дүнгүүдые үбшэн хүлээлгэдэмэл социалистическэ уял-гануудые абана.

Тинбэ яабашые, комсомольскэ хү-тэлбэрлхэ хэрэгтэ хүсэд амгалан хайн байдалтайбди гэжэ тоолохоор бэшэ байнал. Зарим олон парти-на организацинууд, тэрэ тоодо ВКП(б)-гэй райкомууд ба Горком, олонцитэ залуушуулай коммуни-стическэ организаци байһан комсо-молдой угааехэ үүргые дутуугаар сэгнэнэ.

Нүхэр Кудрявцев элдхэлшэ дүргэхэдэ, ВКП(б)-гэй ленинско-сталинска Центральна Комитетые тойрон, агууехэ вождь ба багша нүхэр Сталиннэ тойрон бүри ниг-таар, бүри шангаар жагсахые Улан-Удын коммунистуудые уялалба.

Элдхэлшын түгэхэлэй үгые де-легадууд нэрвеме алга ташалгаар угтаба. Үни удаан замхашагүй аль-га ташалганууд, агууехэ Стали-ны хүндэлһэн баярай үгэнүүд болбол парти ба советскэ арадай вождь нүхэр Сталинда Бурят-Мон-голой столицын большевистүүдэй хизаарлашагүй ингалтай байһа-ниие, табанжэлы дүрбэн жэл соо амжалтатайгаар шидхэхын түлөө, манай орон дотор коммунизмын илахын түлөө хүсэ шадалаа хай-ралангүйгөөр тэмсэхээр тэдэней бэлэн байһание харуулба.

ВКП(б)-гэй Горкомой тоосоото элдхэлшэ дүргэмээр конференци шалгалтын комиссин тоосоото элдхэлэе дуулаба. Энэ элдхэлэе нүхэр Свиридов хэһэн байна.

Гүүрүүлнэ ВКП(б)-гэй Городской комитетэй ба шалгалтын комис-сиин тоосоото элдхэлшэные да-жауулан үгэ хэлэлгэн эжилбэ.

Эгээ түрүүлэн партиин Пригород-нэ райкомой секретарь нүхэр Козель-үгэ хэлэбэ. Тэрэ хадаа Пригороднэ районой партийна организациин

хүдэлмэреэ хайшан гээд шэнэдхэн табанай тухай хэлэбэ. Хүдэлмэ-рээ шэнэдхэн табанай ашаар эхин парторганизацинуудай олон-хын эмхидхэлэй талаар бэхжэбэ, ажахын асуудалнуудые лэб то-дорхойгоор шидхэдэг болоо, ком-мунистууды ба ажалшадые идеоло-гическаар хүмүүжүүлтые шагнада-хаа.

— Тингээд манайда бүхыдөө амгалан хайн байдалтай гэжэ һа-наха болоо һаа, буруу болохо бай-нал, — гэжэ нүхэр Козель хэлэбэ. — Предпритинуудай администрат-цинуудай ажал-ябуулгын хойноһоо үшөөл эхин партийна организаци-нууд ёһотой хайн хиналтые булта-даа бэлмүлжэ шаданагүй. Тинмэ-һээ ажайлэдбэрин зарим хайла-ринууд, илангааа олзборилгын ко-операци гэгэгдэжэ ябадаг.

— ПВЗ-гэй булад шудхалгын цех-ын коллектив, — гэжэ парторган-изациин секретарь нүхэр Батури-н хэлэбэ, — дайнай һүүлэй табанжэ-лы дүрбэн жэл соо дүргэхэдэ гэгэн уялгаа нэрэтэй түрэтэй дүргэжэ байна. Нилээд олон ста-хановцууд 1950 ондо хэдэ хэдэ мэрэе мүнөө бүтээжэ байха юм. Эрхим шанартай продукция гар-гахы түлөө тэмсэл Александр Чуч-ких гэгшын үүсхэлээр ябуулагда-на. Эрхим хайн шанар туйлаһа сквонной бригаданууд эмхидхэн дэнхэй. Эдэ бүхы үүсхэлүүдые гаргахдаа коммунистууд хүтэлбэ-рилхы үүргые даана.

Гэбшье, манай цех дотор ари-стационно-олонитын хүдэлмэри дута-галтайгаар ябуулагдаһа, хөө-рөлдөө элдхэлшүүд үсөөн үнгэр-тэй. Гэгэгдэжэ ябадаг хүдэлмэри-шэд бии. Цехын хүдэлмэришэд энэ оной декабриин 5 болотор табан-жэлэйгээ түсэбэ дүргэхэ гэжэ шидхэһэн байха юм. Тингээд, парти-ний райкомой ба Горкомой тала-һаа билдэртэ бодото туһаламжа хэрэгтэй байнал.

ВЛКСМ-эй Горкомой секретарь нүхэр Евдокименко ВЛКСМ-эй XI съездын һүүлээр эхин комсомоль-ско организацинуудай ажал хүдэл-мэрин һэргэн хайжарһанай тухай хэлэхэ зуураа, комсомолье пар-тийна организацинуудай талаһаа хүтэлбэрлгые шагнагдаха шухала байһанда конференциин анхаралы хандуулба.

Улан-Удэ станицин депогой ком-сомольско-залуушуулай паровозой машинист нүхэр Осташков транс-портн хүдэлмэрилгшэдэй ажа-лай угаа ехэ дэбжэлтэ тухай хэлэ-бэ.

— Депогой хүдэлмэришэд — гээд нүхэр Осташков хэлэнэ, — паровоз-ной котёл угааха болзорые хороо-һон ба паровозой ашаглалдаха болзорые ута болгоһон байха юм. Табанзуушуулай колоные эмхид-хэбди, тингээд олон машинист-нууд мүнөө паровозуудаа сүтдхэ соо аяар 600 километр хүртээр ябуулаха.

Энэнтэй нэгдэ хамта, нүхэр Осташков болбол комсомольско-залуушуулай паровозые дутуугаар заважа гаргаһан паровозо-вагонно заводой заһабарилгшадые шүүм-жэлбэ.

БМАССР-эй Верховно Советэй Президиумэй парторганизациин сек-ретарь нүхэр Шумилов промышлен-на предпритинуудые городской партийна организациин талаһаа хүтэлбэрлхэ хэрэгтэ байһан дута-галнууд дээрэ тогтожо хэлэбэ.

— Хэдэ хэдэн предпритинуудай хайнаар хүдэлжэ байһан хажуу-гаар, — гээд нүхэр Шумилов мө-дүүлэнэ, — продукция шаһар хай-жаруулаха талаар ехэһэг дутагдал-нууд гарадаг байна. Махоркын фабрика тогой талаар түрүү ябажа байһан болошые, тэрэней гарга-жа байгаа продукция шаһар муу байха юм. Мүн механизированнэ шэ-лэй завод, һезы даралгын фабрика.

(Үргэлжэлэмын 2-дохи нисурта).

Улан-Удын городской XIII партийна конференци

(Түгээхэл)

нийрхүү байдалтай. Эдгээр предприятинуудай партийна организацуудай шаанар түүлөө тэмсэдэггүй байхадань, городской комитет муу хүдэлмэрин түлөө харюусахынь тэдээнһээ эридэггүй.

ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нүхэр Лобсанов хүдөө ажахын талаар СССР-эй Министруудэй Советэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ная гаранан тогтоолнуудай имгата удхашанартай байһаниын зааба. Эдгээр тогтоолнууды дүүргэхэд Улан-Удын промышленна предприятинууд ба областной өмхи зургаанууд манай республикын колхозуудта, совхозууд ба МТС-үүдтэ туһаламжа үзүүлхэ ёһотой гэбэ.

Эд бараанда эрилтэ нараһаа нарада ургаж, эд бараанай эрбесэ эхэ боложо байна, — гэж худалдаа наймаанай Министр нүхэр Танхаев хэлэбэ. — Гэбэшье, худалдаа наймаа хэдгэр газарнууд, прилавкын хүдэлмэрилгэшэд эд хэрэглэгшэды үшөөл муугаар хангана. Горсоветэй худалдаа наймаанай таһагар наймаанай предприятинууды нулаар хүтэлбэрилнэ. Эхин партийна организацууд худалдаа наймаанай хүдэлмэрилгэшэды политическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгые багаар эрхилнэ, партийн райкомуудай секретарьнуудай нэгэнинишье наймаанай хүдэлмэрилгэшэд урда элдхэл хэсүүгй. Тингээд, наймаанай хүдэлмэридэ 4 мянга шахуу хүнүүд хүдэлдэг байна.

Эхин партийна организацууд секретарь нүхэр Сизова (ПВЗ) һонин асуудал табига.

Манай завод дээрэ экзэнэрүүд нилээд олон хүдэлдэг. Тингээд, тэдэнэй ажалай бүтээсы дээшлүүлхын тулада заводтохи худалдаа наймаанай ба коммунальна өмхи зургаануудай хүдэлмэриин үндэһөөрнэй найжаруулха хэрэгтэй. Эгээ барагтай юумэ абахын тулада горд өржэ, амаралтынгаа үдэрые наймааж байдаг абадалы тэсэхээр бэшлэ.

ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нүхэр Кучеров тоосоото үе соо Улан-Удын промышленностин ба транспортын хүдэлмэри дээрэ тогтожо хэлэбэ. Нүхэр Сталинда эльгэһэн бэшгэр соогоо гордотой ажалшад айбан уяланууд тухай хэлэхэдэ, тэдэ уялануудаа дүүргэжэ абадалда зарим предприятинуудай гэгээдэжэ байһандань конференци анхаралы нүхэр Кучеров хандуулба. Энэнь абаһан уялануудынь дүүргүүлхын хойноһоо Горкомой талаһаа нулаар хинажа байһанай тухай гэршэлнэ.

Конференци мандатна комиссин элдхэлые дуулаба. Мандатна комиссин элдхэлые нүхэр Маслов хэһэн байна.

Конференци мандатна комиссин элдхэлые нэгэн дуугаар баталба. Тэрэнэй һүүлээр ВКП(б)-гэй Горкомой ба шалгалтын комиссин тоосоото элдхэлүүд тушаа үгэ хэлэлгэн үргэлжэлбэ.

Профсоюзуудай областной Советэй түрүүлгшэ нүхэр Могонов профсоюзууды партийна талаһаа хүтэлхэ хэрэгые найжаруулха шуухала байһанда конференци анхаралы хандуулба.

Партийна организацуудай талаһаа үдэр бүрин, тодорхой хүтэлбэри ба туһаламжгүйгөөр профсоюзууд урда байһан зорилгонууды хууд дүүрэнээр шидхэжэ шадахагүй байһаниын мэдэжэ. Эхин парторганизацууд, ажахын хүдэлмэрилгэшэд профсоюзуудай үүргые сэгнэдэггүй баримтанууд манай эндэ үзэгдэдэг. Жэшээлдэ, Улан-Удын модонотой завод дээрэхи профсоюзууд олонитэйгээ таһаршоо, хүдэлмэришэдэй суглаанынь эндэ тагатадэггүй, тингээд парторганизацууд энэниин хамгаагүй хараад байдаг. «Госметростес» заводто хүдэлмэришэдэй улаан булангы директорэй захиралтаар бухгалтери ээлээд байдаг юм.

Райкомуудай ба Горкомой партийна, профсоюзна ба комсомольско организацуудай таһагууд өөһэднэгөө хүдэлмэриин шэнэдхэн табига ба профсоюзуудта практикчесуа туһаламжа үзүүлхэ ябадалаа түргэдхэ ёһотой.

«Бурят-Монголой Үнэн» газетин редактор нүхэр Лубсанов арад зонной дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин ба атеистическэ пропаганды шангахдаа шуухала байһанда конференци анхаралы хандуулба. Ород алфавит дээрэ зоёгодоһон бурят-монгол үзэг бэшгэртэ хургаха хэрэгтэй нулаар эмхидхэдэһениин нүхэр Лубсанов тэмдэглэбэ.

Гадна элдхэлүүд тушаа үгэ хэлэһэн хүдэлүүд гэхэдэ: Тарасенко (ВСЖД-гэй 3-дахин отделеинин поллитотделэй) начальник, Смирнов Н. А., Парамонов (ПВЗ-гэй начальни), Астраханцева (Горсоветэй гүйсэдкомой түрүүлгшын орлогшо), Рампилова (Доржи Банзаровой нэрэмжтэ пединститудай директор), Кормобов (ВКП(б)-гэй Железнодорожно райкомой секретарь), Васильев (Ажалай резервүүдэй Управлениин начальник), Маслов (ВКП(б)-гэй Гордотой райкомой секретарь), Кузнецов (Областной партийна курсуудай директор), Бибиценов (Коммунальна ажахын Министр), Сабуров (Горсоветэй гүйсэдкомой түрүүлгшэ), Студеников (ПВЗ дээрэ ВКП(б)-гэй ЦК-гаар табигдаһан партгор), Култышев (ВКП(б)-гэй Горкомой секретарь), Ильин (Дотоодын хэрэгүүдэй Министр), Цыганков (Гэгээрэлэй Министр), Ерменко (Промкооперацион Управлениин начальник), Казиков (ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь), Ким (ВКП(б)-гэй Горкомой секретарь), Медведков («Бурят-Монгольская Правда» газетин редакциин парторганизацууд секретарь), Ковалевская (Түмэр харгын №65 пургуулин директор) гэгшэд.

ПАРТИ, ПРАВИТЕЛЬСТВО ЭРИНЭ:

„Зунай ба үбэлэйшье сагуудта малнууды элбэг дэлбэг хоолоор хангахын тулада колхозуудай малажалдаа тон ойрын болзор соо тэжээлэй бата бэхи база байгуулха“

1949 оной үбнэ хурялгыг эмхитэйгээр үнгэргэе!

Элбэг ехэ тэжээл бэлэдхэхэб

(Мухарибэрай аймгай Сталиной нэрэмжтэ колхозай луговод Доржи Гуревгай хөөрөөлөө)

Малажалы хүтжөөлгын гурбан жэлэй түсбөы дүүргэлтэ хадаа малдаа элбэг баян, шанар һайнтай үбнэ бэлэдхэхэ эринэ. Тиниэ хадан манай колхозой луговодческо звено энэ жэлдэ шанар һайнтай үбнэ ехээр хуряаха зорилготой. Колхозной 8 мянган центнер хуряаха ёһотой юм. 600 гектар сабшалангай газар дээрэһээ гектар бүрин 13 центнер үбнэ хуряагаад байгаа һаа энэ түсбөы дүүргэхэ байнабди.

Тини бидэнэр гектар бүринөө мнин 13 центнер бэшэ, харин 20—30 центнер үбнэ хуряахын түлөө тэмсэнэбди. Сабшалангайгаа газары хоёр дахин уһалаад, һайнаар арилгаабди. Үбнэ ногоонотой ургаса мүнөө ехэ һайн. Звеногой гэгшүүд Радна Доржиев, Дарима Очирова ба бусад өөһэднэгөө ажалда үнэн сэхээр хандажа, һайн шанартай ба ехэ үбнэ хуряахын түлөө шударгуугаар оролдону.

Үглөө мүнөөшье бэлэн

Адуу малы хүжжөөн талаар парти ба правительствын түүхэтэ тогтоолтой танилсаад байхадаа, Кударын аймгай «Красный строитель» колхозой гэгшүүд малдаа бардам хурхэ үбнэ тэжээлэй база байгуулха хэрэгтэ бүхы хүсээ элсүүлбэ.

Мүнөө жэлдэ адуу малайгаа тоо толгой нилээд олошоруулха байһанаа хараада абажа, сабшалангайгаа бүхы участоһаа дунда жэшээгээр 25 центнерһээ доошо бэшэ үбнэ хуряахабди гэгшэн уялга абаа.

Николай Дампиловай хүтэлбэрилдэг герасимовска звено гурбан хүнөө бүриднэ. Эдэнэр 50 гектар сабшалангай бургаша харганаа, шулуу буртагы сээрлэбэ.

Үбнэ хуряалгын машина эмсэгүүд сүм заһабарилгаданхай. Түмэрш дархан нүхэр Семёнов 7 сенокосилка, 9 морин тармуур ба бусад һудөө ажахын зэр эмсэгүүд бэлдэ һайн шанартайгаар заһабарилла.

Колхозой партийнэй эхин организацууд (секретарини нүхэр Жамьянов) адуу малдаа үбнэ тэжээл бэлэдхэхэ ба болзор соонь һайн шанартайгаар дүүргэхэнь урлалын лозунгунууды бэлэдхэ. Тэрэшээн коммунистууд—агитаторнуудай хүсөөр колхозникуудай дунда колхозно ба совхозно нитин ашаг шэмэтэ малажалы хүжжөөн гурбан жэлэй түсбэ тухай ССР Союзай Министруудэй Советэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолы шуудалалга үргэнээр ябуула.

Б. Ширеторов.

Манай дүй дүршэл

«Улаан Одон» колхоздо луговодоор хоёрдохи жэлээ хүдэлмэрилжэ байнаб. Гэбэшье, колхозой хадалан сабшалангай ажалда арбаад жэл соо хүдэлмэрилгшын туладаа үбнэ ногоо ургуулха, һайн шанаргүйгаар хуряаха талаар бата бэшэ дүй дүршэлтэй болооб. 1948 ондо 4 гектар туршалтын участок дээрэһээ га бүрин 103 центнер үбнэ хуряажа, түрштын багахан амжалта туйлаһан байгааб. Тингээд, манай звеногой бусад участогууд дээрэһээ мүн э һайн ургаса хуряагдаа һэн.

Адуу малаа улам олон болгохо, ашаг шэмьень дээшлүүлхэ асуудал колхозник бүхэнэй урда табигдаад байхадань, манай звеногой гэгшүүд өөһэднэгөө үгтэһэн участоһаа үбнэ ногоонотой үндэр баян ургаса хуряахын түлөө тэмсэжэ байна. Шүбгын Бүтүү гэжэ нутагта 100 гектар сабшалангай газар билэндэ даалгара түүһэн.

Түсбөы ёһоор манай звено рекордно участогай га бүринөө 110 центнер бусад участогай га бүринөө 25—30 центнер үбнэ хуряажа зорилготой байна. Энэниин бэлдүүлхын түлөө манай звено Сэлэнгын эрхим луговод нүхэр Батышевай дүй дүршэлы ба өөһэднэгөө дүй дүршэлы хамтаруулан удаадахи ажалнууды бүтээгэбэ.

Сабшалангай газары уһалгын түлөө 4 километр утатгай канава зһаад, тэрэһэйнгээ эхиндэ 3 метр утатгай, 2,5 метр үргэнтэй, 1,5 метр гүнээр үбнэ малтаа һэмди. Тэрэһээ дүй дүршэлы эрхитэйгээр оролдохо байна.

Б. Цыдыпов, Хорин аймгай «Улаан Одон» колхозой луговод.

рэн соогоо хонинотой нойтон шөбхэ адхадаг байгаабди. Канаваар урдаһан убан хадаа энэ нойтон шөбхэ соогуур гарража, сабшалангай газар дээрэ шөбхын шүүны жэгдээр тараагаа. Шөбхээр үгтэжүүлгэ хадаа үбнэ ногоонотой ургасы ехэдхэдэг байна.

Зүгөөр шөбхэ адхадаг нүхэн шадаараа, мүн уһанай урдадаг хообо канавынгаа ойро хонинотой, үхэрэй шөбхэ ба бусад шөбхэлг зүйлнууды ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Тэрэниин халажа, үжөөхэдэ шүүһэниин шанар һайн болодог байна. Манай звено шөбхэ тарааһан газараа модон борнойгоор борнойлжо жэгдэлһэн, буртаг үбнэ, модо шулууень арилгаһан байна.

Манай участогай аяар 60 гектар дээрэ хубжэ гаража, үбнэ ногоонотой ургасы багдаладаг байһан юм. Тини энэ жэлдэ тус участогы борнойгоор борнойлжо, сээрлээбди.

Колхозно ба совхозно нитин ашаг шэмэтэ малажалы хүжжөөн гурбан жэлэй түсбөы амжалтатгайгаар бэлдүүлхэ хэрэгтэ малай тэжээл һайнаар бэлэдхэ ябадал тон шуухала байна. Тиниэ дээрэһээ манай звеногой үбнэ ногоонотой үндэр баян ургаса хуряахын түлөө өөһэднэгөө ажалай дүй дүршэлы республикын түлөө луговодуудай ажалай дүй дүршэлы нэмэхэһын түлөө саашадашы эршэмтэйгээр оролдохо байна.

Б. Цыдыпов, Хорин аймгай «Улаан Одон» колхозой луговод.

Эрхим луговодуудай ажал

Сэлэнгын аймгай колхозууд эрхим луговодууд сабшаланга ургаса дээшлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Юрегэй сомоно Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой луговод нүхэр Намсараевай звено үбнэ ногоонотой үндэр ургаса хуряах талаар социалистическэ мурсыоһонд урижа, аймагтайгаа колхозникуудта хандаа һэн. Тини энэ звено абаһан уялануудаа һайнаар дүүргэжэ байна. Үбнэй үдэ аяар 2 мянган кубометр муһнэ сабшалан дээрэ гаргажа тараагаа һэн. Тингээд, хабартай сабшалангайгаа газары сээрлэһэн, наг шөбхэ гаргажа тарааһан байна юм. Мүнөө энэ звеногой участогуудай ногоон жэшээтэ һайнаар ургажэ байна.

Мүн тэрэшээн, 18 партсьездэй нэрэмжэтэ колхозой члдарта луговод нүхэр Батышевай участогай ногоон тон һайнаар ургажэ байна. Энэ луговод сабшалангайгаа бүтэц участок дээрэһээ га бүрин 100 центнер ургаса хуряаха гэгшэн уялаган хүндэйгөөр дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Мүн тэрэшээн Тельманей, Молодотовой, Кировей нэрэмжэтэ колхозуудай луговодууд Радна Санжанов, Доржи Линхобоев ба Ефимов гэгшэд түрүү луговодуудтай мурсыоһонд хүдэлмэрилжэ, адуу малдаа хүсээр хурхэ үбнэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө оролдосотойгаар ажаллана.

И. Ильин.

Түл һайнаар абана

ХЭЖЭНГЭ. «Комсомол» колхозой гэгшүү, республикын эрхим адуушан нүхэр Цырен Цыдыповийн Цыденов 17 жэл соо эрхимээр ажаллажа байна. Нёдоондо жэлдэ даажэ абаһан гүүдэйнгээ 90 проценте түрүүлжэ, тулынь хорло тогтүүлгээр түжүүлэбэ. Мүнөө гүүдэйнгээ 17-ень түрүүлжэ байна. Үлгэшэ 6 гүүдын һаяар түрүүлжэ юм.

Нүхэр Цыденовей харууһалда 65 толгой адуун үйрэг энэ жэлдэ үбнэ эдингүй ондо ороо. Мүнөө хүртэр намарайнгаа тарган тобыры оройлоо гэгээгүй.

Үбэлдөө адуугаа нэгшье һүннэ заагаага байлгаагүй. Нүүжэ Булга гэжэ хадгаар баян нотогтуудта элжжээлэн адуудцаг байгаа.

Тэрэшээн адуушад нүхэд Цырен Субатов, Лыгал Золдоев гэгшэд муу бэшээр хүдэлмэриин Цыденов хадаа үйрэгтэ 73 толгой адуутай. Тэдэн бүртгэдэ тарганууд ондо ороо. Нүүртэнь ябадал 28 гүүдэйнь 18-нь түрөө.

Ш. Цыванов.

Үбнэ хурялгыг эмхитэйгээр үнгэргэхэ

Мүнөө үдэ колхозникууд, агрономууд ба зоотехникууд колхозно ба совхозно нитин түсбөы шэмэтэ малажалы хүжжөөн гурбан жэлэй түсбөы амжалтатгайгаар гүйсэдхэхэ хэрэгтэ бүхы хүсээ элсүүлнэ, эршэмтэйгээр ажаллана.

Нитин малай тоо толгой олошоруулга, тэрэнэй ашаг шэмье дээшлүүлгэ хадаа тэжээлэй бата бэхи база байгууланһаа ехээр дулдаха байна бэшэ. Тини зарим колхозууд энэ шуухала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хиндажа, малдаа хүсэд хүрэхэ үбнэ тэжээл бэлэдхэжэ шададаггүй. Энэһэй эсэстэ жэл бүхэндэ малаа туранхайгаар ондо оруулжа, ашаг шэмьень шуу абадаг байна юм. Энэ алдуу эндүүе мүнөө жэлдэ яабашы дабтажа болохогүй.

Энэ жэлдэ манай республикын колхозууд 400 мянган тонно үбнэ бэлэдхэхэ уялгатай. Шэмэ ехэтэй үбнэ хуряажа абаха ябадал гэгшэ гансахан лэ сабшалангаа найжарууланһаа болохо бэшэ, мүн сабшаланга үбнэ ха саг соонь шанар һайнтайгаар, хорлоогүйгөөр соможо абаһанһаа дулдаха байна.

Үбнэ хурялгыг удааруулан ябадал ехэһэн хохидлодо оруулдаг байна юм. Юуб гэхэдэ, удаарһан ношорһонотой эсэстэ үбнэ шанар муутгайгаар абаһанаа гадна, тарья

хурялгада оролгы хойшо татадаг байна.

Колхоз бүхэн үбнэ хурялгын бүхы машина эбсэгүүдэй заһабарилгыг үглөө мүнөөгүй дүүргэхэ, үбнэ хурялгада ябаха мориды бэлэдхэхэ, тоног эмсэгээ бэлэн болгохо уялгатай. Тингээд бригада бүхэн тус тустаяа хүдэлмэрин түсбөы байха ёһотой. Тэрэ түсбөы соонь бригадын хэжэ хүдэлмэрин хэмжээн, болзор, норматив, түлөөһэн үгэхэ гурим, машина эмсэг гэгшэ мэтэ шуухала шуухала зүйлүүд хараалагдаһан байха зэрэгтэй.

Колхозуудай правленинүүд хадаа бүхы сабшалангайгаа газары участогууд болгон таһалжа, тарьялангай бригадануудта, МТС-эй үбнэ сабшалгын отряднуудта тушаага үгэхэ зэрэгтэй. Үбнэ хурялгада сэхэ хабадалсахагүй байһан малажалай хүдэлмэриин харуулшад, кладовщигууд болон бусад колхозникуудта фермэ шадаарай сабшалангай участогууды таһалжа үгэхэ хэрэгтэй.

Үбнэ хурялгын машинуудай заһабарилгы шалгаһанай һүүлээр, гэдэ машинууды машинистнуудта актаар тушааха үгэхэ юм. Машинууды үглөөгүүрхэ үдэһын харанхы болотор ашаглаха ябадалы туһлахаар хүдэлмэриин эмхидхэхэ шуухала. Тарья хурялгын эхилхэ болотор гүрэндэ үбнэ тушааха түсбөы колхоз бүхы дүүргэхэ уялгатай. Энэһэй туялда, гүрэндэ үбнэ тушаалгын тусхай звено эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Шэмэ ехэтэй үбнэ тэжээл бэлэдхэхэ хадаа тэрэниин хайна сагсоонь сабшажа, хуряажа абаһанһаа дулдаха. Үбнэй тэжээлтэ зүйлүүд, иланганя белок хадаа ногоонотой сээглэхэһээ урда тээ элбэг байгаад, сээглэхэһээр бага болодог байна. Тиниһээ үбнэ хурялгы сабшалан дээрэхи ногоонотой сээглэхэһээ урид эхилхэ шуухала. Сабшалангай бүхы участок дээрэ ногоонотой нэгэ жэгдээр урда бэшэ хадан тэрэниин түүһээр лэн сабшажа шуухала. Зүгөөр, малай бэшээрээр дутамаг колхозууд малайгаа гүүртэдэ дүтэ байһан сабшалангаа түрүн сабшажа зэрэгтэй. Сабшалангы шадаллаа түргэн, ногоонотой бүгдөөрөө сээглэхэ, муудаһанаа урид сабшажа дүүргэхэ хэрэгтэй.

Бага ехэ үбнэ хуряажа абалга сабшалангайгаа ногоо дээрүүргү, али доогуур сабшаланһаа болохо байна. Ногоо газарһаа 4—6 сантиметрһээ дээрүүр бэшээр сабшажа таарамжатай. Зарим колхозууд ногоо газарһаа 8—10 сантиметр дээрүүр сабшажа, мблэһэйнгээ 25—40 проценте гэгээд байха юм. Тини дүрбэн сантиметрһээ доогуур сабшажа гэгшэ ерэхэ жэлэй ногоонотой ургасы буруулаа болохо юм. Хэнзэ ногоо хоёрлохо сабшажа болоо һаа тэрэниин түрүүшынхилэ 1—2 сантиметр дээрүүр сабшажа зэрэгтэй. Үбнэ сабшажа машинуудай дутамаг байгаа һаань тэжээл сээр газартай сабшалан дээрэ

логорейкнүүды хэрэглэжэ болохо байна.

Сабшаланга үбнэ саг соонь тармаагүйһөө гэгшэ хорлоодо орохо, шанарын муудаха юм. Тармалгын оройтоо һаа ургамалай эгээл тэжээл ехэтэй зүйлүүд гэгдэдэг байна.

Нюруулан үбнэй шингэй 20—25 процент болсомоор бухаллажа хатааха хэрэгтэй. Бухалдаа хатаһан үбнэн гэгшэ хурса ногоон, үнэр һайхантай байжа, шэмэ ехэтэ витаминуудаар элбэг байдаг. Бухалтай үбнэй шингэй 15—17 процент болоходоно сомоходо шанарын һайн зандаа үлэдэг гэгшэ. Хэрбээ бухалдан дутуу хатаагаа һаа үжжэ, хожомын буртадаг, мүн үлүү хатаахада үйрхэй бутархай болодог.

Бухалтай үбнэй али тухай шингэй байһы имэнүүд аргануудаар мэдэхэ гэгшэ:

а) 15 процент шингэй үбнэ хуряага үбнэ гэгшэ нэрлэдэг, энэнь адхаар абаад мушхахада бижгэнэдаг, дахин саашань мушхахада таһаршадат, гартаа баряад үзэхэд хатуу байдаг.

б) Дунда зэргын (17 процент) шингэй үбнэн таршаганадаг, зөөлөн байдаг, гартаа бажуугаад үзэхэд бага ээргэ һэрюу даанги байдаг.

в) Ехэшэг (20—25 процент хүртэ) шингэй үбнэн отго таршаганадаггүй, бэлэжнээр мушхагдадаг ба гарта эли болдо һэрюу даадаг байна.

Бороотой сагта хуряагдаһан үбнэн тэжээлтэ зүйлүүдэ—витаминууд, белогуудаа алдажа, малай элдхэлдэ муу болодог. Тингээһын тулада, бороотойдо сабшаланга

үбнэ ногоо хатааха түхээрэлтэнүдэ газарһаа хахад метр үндэрээр, хуряагуудаар хоёр тэшэнь налууугаар хэд, тэрэн дээрэ хаяжа хатааха хэрэгтэй. Тэрэн дээрэ үбнээ 70—80 сантиметр тухай зузаан болотор хаяжа юм.

Иингэ хатаалга хэжэ аргагүй байгаа һаа сабшаланга үбнэ, уһанайн хахадгай үгы болотор тармангүй гу, али тарманһан хойноо нюруудань байгаад 3—4 метр үргэнтэй, 4—6 метр үндэртэй хобшогорхон сомоо болгожо боолбол зохино. Харин, сомоо дороо 50—70 сантиметр зузаанаар хуряага бургаша гу, али болоомо дөбдихэ, сомоогийнгоо оройнь болоомоор хушаа хэрэгтэй. Ингэжэ сомофон үбнэн гурбадахи, дүрбэдэхи үдэртөө халажа эхилдэд, һүүлээр аалиханаар хүрэдэг юм. Зүгөөр, үлүсэ халаһанай гэмээр дүржэ харлашагагүйн тулада, нарихан бургашанууды сомоогийнгоо дундуур табиха хэрэгтэй. Хэрбээ гурба — дүрбэ хоноод байхада тэрэ бургашанууды һуга татажа абахада гарар бариагүй халуун байгаа һаань сомоогоо за да татажа хүргөөд, дахин сомохо хэрэгтэй.

Ингэжэ бэлдэһэн үбнэн шара хүрэн үнгэтэй баринан хилэмэний үнэртэй байдаг. Шанараар хүрхэй бэшэһе һаа наһша намагайн зөөлөндэ мал дуратайгаар элддэг.

Ехэ сомоонууды хэжэд үбнэй гэгшэ бага байдаг. Юрын дунда зэргын сомоо 4 метр үргэнтэй, 6 метр үндэртэй, 8 метрһээ доошо бэшэ утатгай байдаг юм. Сомоо дороо хуряага, хатаһай бургаша, хуряага болоомо гэгшэ мэтэ дөбдихэ юм. Үбнэйгөө һайниин со-

монойнгоо дунда хэжэ, һайн гэгшэхэ, дүрбэн хажуудань гурбармуураар намнаха, үндэр болодо бүрин шобтон болгоод, муухай үбөөр нуруулха хэрэгтэй.

Гал аюулһаа нэргылхын тулада сомоонууды бэе бэлэһэн 150 метрһээ доошо бэшэ, гэр байрһаа 300 метрһээ доошо бэшэ сабшартайгаар үйрлөөд, сомоогоо тойруулжа газарынь 1—1,5 метр хахалха хэрэгтэй.

Малай эдихэтэһын тулада, бүдэн асоомоһуудаа хоёрложо, колхозойгоо харюусалгатай хүндэ актат тушааха хэрэгтэй.

Үбнэ хурялгын бүхы хүдэлмэринүүдэй бүтээс ба шанары үдэ бүри наринаар шалгажа байдаг колхозник бүхэнэй бүтэһэн ахлынь бүридхэхэ шуухала. Юуб гэгшэ, колхозник бүхэн үбнэ хуряага дээрэ хүдэлмэриин олобо ажалта үдэрөө гадна, хуряажа сомофон үбнэйнгөө 10 проценте үбнэ абаха байна. Хэрбээ сенокосилка да хүдэлмэриинөөд тарна хуряагын эхилтэр 40 гектарһаа дээрэ сабшалангайгаа һаа гектар бүрнэй түлөө 20 килограмм үбнэ абаха ёһотой.

Үбнэ тэжээл хайна саг соо ехээр бэлэдхэд байбал мал үблэлгэлы эрхимээр дүүргэ байһанай мэдэжэ. Тиниһээ бүхы сабшалан дээрэхи үбнэ ногоонотой саг соонь ба гэгшэгүйгээр хуряаха гэгшэ колхозник бүхэн хүдөө ажахын хүдэлмэриин бүхэнэй ариун уялга мүн. Энэ үдэһэй харюусалгатай зорилгы үбнэ колхозникуудай, хүдөө ажал хүдэлмэрилгэшэдэй амжалтатгайгаар гүйсэдхэхэ байһаниин лабт А. Вахруков, агроно

Малажал хүгжөөх гурбан жэлэй түсэбье үргэнээр нэбтэрүүлэн ойлгуулха

☆☆
Б. Л. ЛОБАНОВ,
ВКП(б)-эй Обкомой
секретарь
☆☆

Мүнөө үедэ, таряаналые хүгжээдэ горьтойгон амжалтанууд туйлагдаад байхдаа ба таряа эдбэрилые саашадан хүгжөөх тала арга нүхээсэлүүдэй бин болдоод байхдаа, малажалые бүхы жэжээр хүгжөөх зорилго халхууде ажахы хүгжөөлгэдэ ги ба гүрэнэй гол шухала зо-го болгондон табигдаа гэжэ СР-эй Министруудэй Совет ба ЦК-гэй ЦК 1949—1951 онууд колхозно ба совхозно нийтинг шэмэтэ малажалые хүгжөөх гурбан жэлэй түсэб тухай тогтоол зоо заана.

Гурбан жэлэй түсэб болбол колхоз болон совхозууда малалые хүгжөөхэ сталинскэ програм мүн. Гурбан жэлэй түсэб колхозуудай жаргалта бай-ые савшадан горьтойхоор жаруулха ябадал хангамаар, ба, өхэ, һу болон һүнэй про-дүүрэгээ гүйэн уялга абаа. Колхоз соогоо 100 эхэ мал бүриһөө 95 ту-гал, 110 хурга абажа түлжүүлхэ.

Хэжэнгын аймагай Доодо-Худанай сомоной Ворошиловай нэрэм-жэтэ колхозой хаалишад нүхэд Содномова, Банзаракшинева гэг-шэд өһөдтөө даалгадан 10 — 10 үнэһнээ энэ жэлдэ 12—12 ту-гал абаха, үнээн бүриһөө 2000 литр һу хааха гэһэн уялга абаа.

Зэдын аймагай «Красный парти-зан» колхозой отарые дагша нүх-э бүриһөө 150 хурга абажа түл-жүүлхэ гэһэн уялга абаа.

Кяхтын аймагай Лениней нэрэм-жэтэ колхоз дотор фермые дааг-ша нүхэр Федосеев, аймагай хүдөө ажахын табагай главна зоотехник нүхэр Артамонов гэһэдэй хүтэл-бэри доро хонишод хадаа олон хур-га гаргадаг шэнэ үүлгэрэй хониды бин болгохо гэһэн уялга абаа. Ти-мэ хонин бүриһөө нэгэ хурьгалха-дань 2—3 хурьгал гараха байна. Энэ колхозой хонидоо 100 эхэ хонин бүриһөө 210 хурга абаха гэһэн уялга абаад, тэрэнээ ам-жалтатайгаар дүүргэжэ байна. Хо-нишон нүхэр Максим Ибрагимов 56 хонинһоо 108 хурга абаа. Ти-хэдэ нэгэ хонинийн дүрбэн хурга гаргадан байна юм. Энэ колхозой хонидоо хонидоо хайнаар харуу-һалдан ба тэжээлнэй, олон хурга гаргадаг хониды үсхэһэнэй, пле-менной хүдэлмэри зүбөөр эмхидх-һэнэй, искусствена аргаар үр-жүүлгэ хэһэнэй эсэстэ нимэ ам-жалтануудые туйлаа.

Ярууны мяханай совхозой гүү-ртые даагша нүхэр А. Бамров 100 үнээн бүриһөө 100 тугал абажа түлжүүлхэ, 8 хара хүрэтэрхи наһа-тай тугалнуудай шэгнүүртэ сүүдэх бүрин дунда зэргэн нэмэлтые ту-гал бүридэ 800 граммһаа доош со бэш болгохо; гүрэндэ мяха ту-шааха улгала гансал тарган мал тушаажа дүүргэхын зорилгоор малай зунай бэлшээрине хайнаар эм-хидхэхэ; гүүртын хүдэлмэрилг-шэдэй хүсөөр фермэ шадаарай учас-тоо дээрэ корнеллод тариха ур-гуулха, үбэ сабшаха ба силос да-раха; зунай үе соо малайгаа үбэ-лэй байрануудыг хайнаар бэлдэхэ гэһэн уялга абаа.

унжагай хабар болоһон дээрһээ ба тэжээлэй дутамаг байһан дээрһээ тохёолдоһон бэрхшээлнүүдые дабаха зуураа, колхозно малшад энэ жэлдэ нийтин малай толгой бүхэниэ бүрин бүтэнээр байлгахын түлөө эршэмтэй шангаар тэмсэнэ, тул абалтые эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна, малай байдал ба харууны хайжаруулна.

Колхозно фермэнүүдэй хүдэлмэ-рилгэшэд малажал хүгжөөхэ гур-бан жэлэй түсэбтэй танилсаха зуу-раа, дээшлүүлгэдээн шэнэ уялга-нуудые абана. Тэдэнэй зармынь харуулахда нимэ байна:

Зэдын аймагай Гэгээтын сомо-ной Стаднай нэрэмжэтэ колхозой малшад малажал хүгжөөхэ түсэбөө эбэртэ боло малаар — 103 про-цент, хони, ямаагаар — 107 про-цент, гахайгаар — 125 процент дүүргэхэ гэһэн уялга абаа. Колхоз соогоо 100 эхэ мал бүриһөө 95 ту-гал, 110 хурга абажа түлжүүлхэ.

Хэжэнгын аймагай Доодо-Худанай сомоной Ворошиловай нэрэм-жэтэ колхозой хаалишад нүхэд Содномова, Банзаракшинева гэг-шэд өһөдтөө даалгадан 10 — 10 үнэһнээ энэ жэлдэ 12—12 ту-гал абаха, үнээн бүриһөө 2000 литр һу хааха гэһэн уялга абаа.

Зэдын аймагай «Красный парти-зан» колхозой отарые дагша нүх-э бүриһөө 150 хурга абажа түл-жүүлхэ гэһэн уялга абаа.

Кяхтын аймагай Лениней нэрэм-жэтэ колхоз дотор фермые дааг-ша нүхэр Федосеев, аймагай хүдөө ажахын табагай главна зоотехник нүхэр Артамонов гэһэдэй хүтэл-бэри доро хонишод хадаа олон хур-га гаргадаг шэнэ үүлгэрэй хониды бин болгохо гэһэн уялга абаа. Ти-мэ хонин бүриһөө нэгэ хурьгалха-дань 2—3 хурьгал гараха байна. Энэ колхозой хонидоо 100 эхэ хонин бүриһөө 210 хурга абаха гэһэн уялга абаад, тэрэнээ ам-жалтатайгаар дүүргэжэ байна. Хо-нишон нүхэр Максим Ибрагимов 56 хонинһоо 108 хурга абаа. Ти-хэдэ нэгэ хонинийн дүрбэн хурга гаргадан байна юм. Энэ колхозой хонидоо хонидоо хайнаар харуу-һалдан ба тэжээлнэй, олон хурга гаргадаг хониды үсхэһэнэй, пле-менной хүдэлмэри зүбөөр эмхидх-һэнэй, искусствена аргаар үр-жүүлгэ хэһэнэй эсэстэ нимэ ам-жалтануудые туйлаа.

Ярууны мяханай совхозой гүү-ртые даагша нүхэр А. Бамров 100 үнээн бүриһөө 100 тугал абажа түлжүүлхэ, 8 хара хүрэтэрхи наһа-тай тугалнуудай шэгнүүртэ сүүдэх бүрин дунда зэргэн нэмэлтые ту-гал бүридэ 800 граммһаа доош со бэш болгохо; гүрэндэ мяха ту-шааха улгала гансал тарган мал тушаажа дүүргэхын зорилгоор малай зунай бэлшээрине хайнаар эм-хидхэхэ; гүүртын хүдэлмэрилг-шэдэй хүсөөр фермэ шадаарай учас-тоо дээрэ корнеллод тариха ур-гуулха, үбэ сабшаха ба силос да-раха; зунай үе соо малайгаа үбэ-лэй байрануудыг хайнаар бэлдэхэ гэһэн уялга абаа.

даалгабарлар колхозно ба учас-ково зооветеринаржэлтэд хүтэлбэ-рилнэ. Колхознигүүд гурбан жэлэй түсэб тухай мэдэнэ, урдаа байһан зорилгонуудаа ойлгоно.

Лениней нэрэмжэтэ (Кяхта), Карл Марксын нэрэмжэтэ (Хори), «Красный Заган» (Мухаршээр) колхозуудай партиёна организаци-нууд гурбан жэлэй түсэбтэй даша-рамдуулан колхознигүүдэй дун-да эхэ хүдэлмэри дэлгэрүүлэ.

Гэбшэе, малшадай дундахи ни-тэ-политическэ хүдэлмэрин удха-шанарыг зарим газарта тодоотуй байхан халагламаар байна. Парти, правительствын тогтоолтуй танилсуулха хэрэгтэ ёһо тэднээр хандаһан, хоёр — гурбан уншал-таар хизаарлаһан, гурбан жэлэй түсэбье малажалай хүдэлмэрилгэ-шэдэй саг үргэлжэ ба хайнаар цу-далха ябадал эмхидхэгүй, энэ тү-сэбтэй дашарамдан тэднэй урда табигдаһан зорилгонуудынь ойл-гуулаагүй, малай адуулга ба ха-рууны хайжаруулхын түлөө мал-ажалай хүдэлмэрилгэшэдэй дунда мурьынь эмхидхэгүй колхозно эхин парторганизацинууд үсөөн бэ-шэ бин.

Иволгын аймагай XVII партсэ-дын нэрэмжэтэ колхозой эхин пар-тиорганизацие тэдэнэй тоодо оруулжа болоно. Тэндэ малшадай дунда нитэ-политическэ хүдэлмэри даншые хулаар ябуулагдана. Мал-шадай дунда табигдаһан агита-торниуд нүхэд Гомязков, Калены гэгшэд малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбье ойлгуулха тушаа ямаршые хүдэлмэри хэнгүй. Зарим хаалишад, жэшээлхэдэ, нүхэр Тро-фимова энэ жэлдэ фуражна үнээн бүриһөө 1850 литр һу хааха гэһэн уялга абаа. Зүгөөр колхозой хү-тэлбэрилгэшэд тэдэ уялгануудые бөөдүүлхэ ябадал бодото дээрнэ эмхидхэнгүй. Жэлэй эхиндэ хой-шо хэды шэнэн һу хаанаа, хэды ажалта үдэр олоһондоо нэгшэе хаалишад мэдэнгүй. Тэдэндэ ажа-лай кнжжэ үгэ. 1948 оной нэмэл-тэ түлбэри хаалишадта мүнөө бо-лотор хүсэд үгтөөгүй. МТФ дээрэ ажалай жаг заршам нула. Пар-тиорганизацион секретарь нүхэр Кач-леных фермэ дээрэ ябадаггүй, Кач-леных фермэ дээрэ үргэлжэ нүхэр Краснояровшые тон үсөөн ябадаг байха юм.

Аймагуудай олохон партиёна, советскэ, комсомольскэ хүтэлбэрил-хы хүдэлмэрилгэшэд, мүн тэршээлэн колхознууд болон совхозуудай хү-гчтэлбэрилгэшэд гурбан жэлэй түсэб тухай эхилхэ малшадай урда шөө үсхэн хэнэ. Зооветеринаржэлтэд агита-ционо-нигтын хүдэлмэрилгэшэд хэсэд хабаадуулагдангүй, хүдэлмэрини-лөө дүй дүршэл тухай малажалай түрүшүүлхэ хэлжэ үгэхэ ябадал үсөөн эмхидхэгдэнэ. Ханын хэблэл, аймагай газетнүүд, нотагай ра-диодамжуула муутгаар хэрэглэгдэ-нэ.

Нитэ-политическэ хүдэлмэрин удхадашые горьтойгон дутуу дун-данууд бин гэжэ тэмдэглэхэ хэр-эгтэй. Жэшээлхэдэ, олохон кол-хозуудта гурбан жэлэй түсэбье ойлгуулха ябадал колхозой гү, али фермын эли тодо зорилгонуудтай холбоогүйгөөр ябуулагдана. Гурбан жэлэй түсэбье дүүргэд байхдаа юутэй болохо гэжэ колхозой ба фермын жэшээ дээрэ ойлгосотой-гоор харуулагданагүй.

Парти, правительство болбол гурбан жэлэй түсэб дотор колхоз-нууд болон колхознигүүдта ехээн зорилгонуудые даалгаха, зуураа, малажал хүгжөөхэ олохон асуу-дальнуудта өһөдөн үүсхэл гаргаха арга боломжыне тэдэнээр олгоно гэжэ хүсэд ойлгуулагданагүй.

Жэшээлхэдэ, бэлшээрин ехэ га-зартай колхозууд һүнэй мал үсхэхэ-тэйгөө хамта, мяханы мал үсхэхэ болохо байна. Али ямар нэгэн колхоз дотор нарин ба шэрүүбэр ноһотой хони үсхэхэ даалгаба-риннуудаа дүүргэд байһан ушарта, хонидоо үүлгэрээр илгэжэ байл-гаад, нотагай шэрүүн ноһотой хонидой фермэ гү, али отавые эм-хидхэхэ болохо байна.

Ажахын шэглэлнүүдые тогтоолго-до ба малажалай үүлгэрнүүдые шэ-лэлгэдэ тинмээр хандаха ябадал хадаа колхоз бүхэнэй байгалиин тэжээлэй ба үйлдэбэрин арга боломжонуудые үлэмжэ хайнаар ба бүхы талаарыг хэрэглэхэ, ни-тын ажахын ашаг олзые эхэдхэхэ эмхидхэгдэнгүй. Тэрэнэй тулада тус-хай кружогууд эмхидхэгдэд, тэ-дэниэ эхин парторганизацин

Колхоз бүхэндэ 1949 ондо ашаг шэмэтэ малай 4 фермэ (һүнэй то-варна, хонинной, гахайн ба шубуу-най) эмхидхэгдэхэ ёһотой. Прави-тельстваар тогтоогдохон тоо тол-гойн хэмжээтэйгээр колхоз дотор дүрбэн фермын бин байһан ябадал хадаа тинмэ колхозой колхознигүү-дай мяха, һү ба ноһоо гүрэндэ ту-шааха нормые 1950 онһоо эхилээд 10 процентээр доошлууулха зэргээр колхознигүүдтэн хүтэлэлтэ олго-хо байна. Харин заагдаһан тоото фермэнүүдтэй ба тоо толгойн ми-нимумтэй болоод байна. Жэшээл-хэдэ, Иволгын аймагай Лениней нэрэмжэтэ колхоз мүнөө тогтоогдо-һон минимумтэй үлүү эбэртэ боло малтай ба хонидтой байха юм. Сэ-лэнгын аймагай Мологовой, Тель-маной нэрэмжэтэ колхозууд тоо толгойн тогтоогдохон минимумые ашаг шэмэтэ бүхы түрэлэй малаар байгша оной эсэстэ хүсэд түлхэ-лжэ байна. Тинмэ болохоороо, олохон колхозуудта эрхэ жэлһээ эхилээд колхознигүүдтэн дээрэ дурсагда-һан хүтэлэлтэдэ хүртэжэ болохо байна.

Манай республикын олохон кол-хозууд 1949 оной эсэстэ бүхы фер-мэнүүд дээрэ тоо толгойн мини-мум бин болгохо шадаха ба бин болгохошые, зарим колхозууд мүн мүнөөшье хоёр—гурбан түрэлэй ма-лаар тоо толгойн тогтоогдохон ми-нимумтэй болоод байна. Жэшээл-хэдэ, Иволгын аймагай Лениней нэрэмжэтэ колхоз мүнөө тогтоогдо-һон минимумтэй үлүү эбэртэ боло малтай ба хонидтой байха юм. Сэ-лэнгын аймагай Мологовой, Тель-маной нэрэмжэтэ колхозууд тоо толгойн тогтоогдохон минимумые ашаг шэмэтэ бүхы түрэлэй малаар байгша оной эсэстэ хүсэд түлхэ-лжэ байна. Тинмэ болохоороо, олохон колхозуудта эрхэ жэлһээ эхилээд колхознигүүдтэн дээрэ дурсагда-һан хүтэлэлтэдэ хүртэжэ болохо байна.

Парти, правительство хадаа мал-ажалай ашаг шэмые дээшлүүлхэ асуудальнуудта ба мяха, һү, үндэ-гэ, ноһоо, арһа гүрэндэ тушааха уялгануудые саг соонь дүүргэхэ ябадала анхаралаа ехээр хандуул-на. Гүрэндэ тарган ба дундаһаа дээшэ шадалтай малнуудые ту-шаажа, малай тоо толгойе арбил-хын тулада, малые бэлшээжэ ба шахажа таргалуулха ябадал эм-хидхэхэ, колхоз дотор гол түрэлэй малнуудые үлэмжэ зорилгоор мяха тушаалтада гахайнууд ба шубуу-дые олоор тушааха гэжэ колхоз-нуудта хайнаан дуралдагдаа. Ти-хэдэ гахайн мяхын хидэа ондоо ямаршые мяхаар бэлгэдэхэгүй бай-на. Тогтоогдохом шэгнүүриһээ доо-шо шэгнүүриһэй малые бэлдэхэлэй организацинууд абахагүй, дундаһаа доошо шадалтай мал колхозуудай тушаахадан бодото шэгнүүриһэй 25 процент хаягдаха байна. Эдэ бүхы хэмжээ-ябууланууд хадаа колхозой нийтин малажалые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ тухай парти, правительствын оролдожо байшые харуулна.

Малажалы хүгжөөхэ шийдэхэ хүсэл хадаа тэжээлэй бата өхи база байгуулха хэрэг болоно. Ти-мэһээ гурбан жэлэй түсэб дотор энэ асуудалда ехээн анхарал та-бигдана. Түрэл бүрин малай толгой бүхэндэ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлнүүдые бэлдэхэ нор-моонууд тогтоогдохон, хадалан ба бэлшээрине хайжаруулха тушаа, тэжээлэй культурануудай тарилгын талмайе үргэдэхэ тушаа ехэ хэм-жээ-ябууланууд хараалагдаһанай. Тэжээлэй культурануудай тарилгын түсэбье дүүргэхэн лэ ушарта бүхы дээрээ колхоз дотор тарилгын тү-сэб дүүргэхэ гэжэ тоологдохоор тогтоогдохо.

Полевой севооборотуудай жажуу-гаар тэжээлэй севооборотуудые, илангаяа малажалай томо артель-нүүдтэ эрхилхэ гэжэ колхозуудта хайшаан дуралдагдаа. Колхоз бү-хэнэй болодо байдал дээрһээ үндэ-һэлэн тэжээл бэлдэхэлгээр зөөн-уудтай тусхай бригадануудые гү, али зөөнонуудые эмхидхэхэ хэрэг-тэй. Тэжээл бэлдэхэлгэе, малажал-дахы хүшэр хүдэлмэринүүдые меха-низацилаа тушаа ехээн хэмжээ-ябууланууд хараалагдаа. МТС-үүд гансал хадалан ба бэлшээрине хай-жаруулгад тэжээл бэлдэхэлгэдэ хабаадуулагдаха бэш, харин мал-ажалай олон хүдэлмэринүүдые хэхэдэ үргэнээр хабаадуулагдаха байна.

Тэжээлэй базые үргэдэхэ, тэ-жээл бэлдэхэлгэе ба малажалдай хүшэр хүдэлмэринүүдые механиза-цила тухай парти, правительствын шийдэхээрине колхознигүүд ехээн хайшаалтайгаар утга.

Малай байрануудые бариха, пле-менной хэрэг, зооветеринарна хан-галтые ба малажалдай наущно-шэнжэлэгын хүдэлмэри хайжа-руулха гэжэ мэтээр гурбан жэлэй түсэбтэ соо заагдаһан зүйлнүүд ха-даа колхозно ба совхозно малажа-лые үргэнээр хүгжөөхэ тухай парти, правительствын анхарал орол-догтоор нэбтэрэнхэй.

да асарагдаха, зооветеринарна эм-хи зургаанууд үргэн олоор байгуу-лагдаа, түлөөлгөтэй зоотехническэ ба ветеринарна туһаламжа колхоз-нуудта үзүүлэгдэнэ гэжэ колхозни-гүүдта хэлжэ үгэхэ хэрэгтэй. Кол-хозно малые искусствена аргаар үржүүлгын 150 гаран гүнтнүүд гүрэнэй зөөрээр хангагдаха байна.

Гурбан жэлэй түсэбье тайлба-рилхандаа, малажалые хүгжөөхын тулада колхоз бүхэндэ, фермэ бү-хэндэ бин байһан дотоодын бүхы арга боломжонуудые хүсэдээр эли-рүүлхэ ба хэрэглэхэ ябадалда тус-хай анхарал хандуулха хэрэгтэй. Шухалын шухала резервнүүдэй нэг-гэн хадаа малажалай түрүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнээр дэлгэрүүлхэ ба үйлдэбэридэ эршэмтэйгээр нэб-тэрүүлхэ ябадал болоно.

Гаяхан болоһон ВКП(б)-гэй Об-комой пленум болбол колхозно ба совхозно нийтин ашаг шэмэтэ мал-ажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбье дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай тогтоол гаргажа, бүхы колхозни-гүүдтай, МТС-үүд болон совхознуудай хүдэлмэрилгэшэдэй, хүдөө ажа-хын мэргэжэлтэдэй дунда нитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнээр дэлгэрүүлхэ, малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбье болзоршоон урид дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэ-хын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэриэ эл-сүүлхэ гэжэ республикын партиёна организацинуудые уялгалһан байха юм.

Партиин айкомуудай ба эхин парторганизацинуудай зорилго ха-даа энэ шухалын шухала хүдэлмэ-ридэй дутуу дундануудые зай-лууулха, малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбье, аймаг ба колхоз бүхэнэй урда байһан бодото зорил-гонуудые бүхы колхознигүүдта, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэл-мэрилгэшэдтэй, илангаяа малшадта үшөө үргэнээр ойлгуулха ябадал болоно.

Тайлбарилан ойлгуулха формо-нууд ба арга-методууд элдэбин байха ёһотой (лекци, эхилхэл, хөө-рэлдөөн, уншалга, ханын газетэ, диаграмма, фотомонтаж, показ-тефильнуудай доска гэхэ мэтэ боло-но), тэдэнэй ашаг туша ехэтэй ба ойлгосотой байха гэһэнэ шухала.

Гурбан жэлэй түсэбье малшадай үлэмжэ хайнаар шудалхын тулада, Лениней нэрэмжэтэ колхозой пар-тиорганизацин жэшээгээр, фермэ-нүүдтэй бүхы хүдэлмэрилгэшэдые хабаадуулха, кружогуудые эмхид-хэхэ, кружокто хайн хүтэлбэрилгэ-шэе олохо, материалаа тэмнүүд болгон (жэшээлхэдэ 12—15) зүбөөр хубаарилха ба зангинуудые хана овг соонь хэхэ гэхэ малые эрхиджэ болохо байна.

Мүнөө партиёно-политическэ хү-дэлмэри хадаа малажалые хүгжөө-хэ бодото зорилгонуудые шийдэхэ-гэдэ, түрүшлын ээлжэндэ, 1949 ондо малажал хүгжөөхэ түсэбье бүхы колхозуудай заатагуй дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ, малай толгой бүхэниэ бүрин бүтэн байлгаха, зунай бэлшээрине, малые ороондо оруулха ябадал эмхитэйгээр үнгрэ-гэхэ, севооборотуудай полинууд дээршэе, мүн фермэ шадаарай участогууд дээршэе ногоонуудай ба тэжээлэй корнеллодуудай үндэр ургаса абаха, тэжээл бэлдэхэлгэдэ колхоз, МТС болон совхозуудай бүхы үлэмжэ бэлдэхэ, үбэ хураал-га ба силос даралтые эмхитэйгээр ябуулха, бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл-нүүдые бэлдэхэлгын түсэб хүсэд дүүргэхэ, малай ашаг шэмые горь-тойгоор дээшлүүлхэ, малажалай продуктуудые гүрэндэ тушааха уялгануудта болзоршоон урид дүүргэхэ хэрэгтэй зориулагдаһан байха ёһотой.

Малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбье хайнаар тайлбарилан ойл-гуулхатайгаа хамта, малажалда туйлагдаһан амжалтануудай түлөө хүдөө ажахын түрүшүүлдэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрээр гэгдэхэ болгохо ба тэдэниэ орденууд болон металнуудуудар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Советэй Президиумай Указтай, Бүтэсэһөө хүдөө ажахын выставлядэ хабаа-дагшад тухай дүрмтэй, «Республи-кын эрхын малшан» гэһэн нэрэ-ээр гэгдэхэ түлөө малажалай хүд-элмэрилгэшэдэй республиканскэ мурьсуны уловинуудтай колхозни-гүүдые, МТС-үүд болон совхоз-нуудай хүдэлмэрилгэшэдые түшөө үргэнээр танилсуулха хэрэгтэй.

Үргэнээр дэлгэрүүлгэдээн нитэ-политическэ хүдэлмэри хадаа мал-ажалые хүгжөөн дэбжүүлхын түлөө, болсонхон болзор соо манай рес-публикы ашаг шэмэ ехэтэ хүжэн-ги малажалтай республика болго-хын түлөө колхознигүүдтай, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилгэ-шэдэй дунда социалистическэ му-рьсыне шэнэ хүсэстэйгээр дэлгэрүүлхэ байһандан бэжэр хаанагаһатэй.

Москва шадаархы Сухалово совхоз жэл соо хоёр удаа хартабын үндэр ургаса хураана. Мүнөө өртэ таригдаһан хартабын ургаса хураалга өхилэ. Гектар бүриһөө 12 тонно хартабы хураалдахар хараалагдаа. Сентябрь пара соо 2—3 дахин ехэ ургаса хоёрдохо хураагдаха юм.

ЗУРАЙ ДЭЭРЭ: хартабын өртэ ур-гаса хураалга. Агролаборатория дагша В. Бронникова зөөнөө Г. Коржиник тошын хураанан хартабын үежэ байна.

ТАСС-эй фотохроника.

АХЫН АЙМАГТА

ЭРХИМ НААЛИШАН СОНОМ ГАРМАЕВА

«КИМ» колхозой гашүүн Соном Беликтуевна 72 наһатай болобошые, колхозойнгоо малай тоо толгойе олошуруулха, үүлгэршэнь хайжаруулха ба ашаг шэмые дээшлүүлхын түлөө ажал дээрээ эрхим жэшээ харуулан хүдэлмэрилнэ. 13 жэл соо наалшаар ажаллаха зуураа, 313 харгал ба хайнаг тугалнуудые нэгшэе хоролтогуйгөөр түлжүүлжэ шадаһан байна.

Мүнөө Соном Гармаева бусад наалшадтаа жэшээ харуулан ажаллажа, залуу малшадта өөрынгөө дүй дүршэлые заажа үгэдэг байха юм.

ОВОШНОЙ КУЛЬТУРАНУУДЫЕ ТАРИБА

Бурунголой сомоной «Улаан Шулуута» колхоз энэ хабар гэзэн түрүшынхэ 3 гектар газарта овошной культурануудые тариха.

Дүршэлтэй огородник Яков Бурунголовскийн хүтэлбэри доро комсомольско-залуушуулай звено туршалгын тулада 2 гектарта хартабы, 0,5 гектарта капуста ба 0,5 гектарта морковь, свекло, үгэрсе, турнепс тариха.

Мүн нэгэ гектарта овёс тарива. Тус колхоз эрхэ жэлдэ тарилгын газарые 2 дахин үргэдэхээр хараална.

МАЛШАДА ШЭНЭ ГЭРНҮҮД

Байгша ондо аймагай 9 колхозууд малшадтаа 49 шэнэ гэр бариха байна.

Мүнөө «Коминтерн», Стали-най, Молотовой нэрэмжэтэ ба бусад колхозуудта 18 шэнэ гэр баригдажа, малшад эсбэр, харууд, дулаан гэрнүүдтэй болонхой.

100 ХОНИННОО — 130 ХУРГА

Колхозно ба совхозно ни-тын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбтэй танилсаад байхдаа, «Коминтерн» колхозой ахалагша хониншон Шырен Дондуков байгша он соо 100 хонин бүриһөө 130 хурга абаха, өөрынгөө хүсөөр нэгэ шэнэ гэр бариха гэһэн шэнэ уялга аба-ба.

Мүнөө нүхэр Дондуков хонидоо тобир тарганаар ондо оруулжа, шэнэ түлнүүдые хайнаар абажа байна.

Мүн сабшалангайгаа газарые сээрлэжэ ба үгэжүүлжэ байха юм.

Мичуринска хата-лабораторитой болобо

Заиграйн аймагай Сталиной нэрэмжэтэ колхозой гашүүд хүдөө ажахын культурын ургасые дээш-лүүлхэ асуудалнуудые зүбшэн хэл-сэхэ зуураа, мичуринска хата-ла-боратори колхоздоо бин болгохо гэжэ шийдэһэн байна. Тингэжэ М. Матвеевые энэ хата-лабоба-рине даагшаар томилһон юм.

Мүнөө тус лаборатори байгуула-даад, орооһото культурын, олон жэлэй ба нэгэ жэлэй ногоонуудай уршые туршан шэнжээ эхилбэ. Мүн намарай үедэ таригдаха шэ-ниссын үрбэ бин болгохын тула шэнжээлгын ба туршалгын хүдэл-мэринүүдые үргэнээр ябуулна.

П. Метляев.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН“

Хоца НАМСАРАЕВ

АЛТАН ЗЭБЭ

(IV бүлэг)

Колхозой правлени соо колхозой түрүүлэгшэ Даша Базаров, парторганизациин секретары Тэхэ Булатов, бригадирнууд, баһа хэдэн хүнүүд сугларжа, үбэндэ оролгоной бэлдхэл тухай хөөрлөөр хуунад. Тэдэнэй нэгэн сонхоор газааша хараад:

— Ай даа! Бааранхай! ехэ мэргэдү янзтай гэжээр хараараа эгсүүс ороод хүржэ эрбэл, колхознигуудайнгаа гү, али колхозойнгоо нэгэ үнэе шонодо хаха татуулаа хаш даа. Тэрэнээ бэш ямар хэрэг гараад, нимэ эртэ байн гэнээ, адуулан дээрэнэ гүйлгээ эрхэ нэм, — гэхэдэнэ столый саана хуулан Даша Базаров үгсгэл гэнэ. Тинхэдэн ха нэн даа. Ямар үнээтээ шонодо бароулан байхан гэшэб, — гэжэ гэмэрэн дуугархадан тамхи татажа хуулан бригадир Аюша Найданов хэнгэргүй омоогор энээбхилэн:

— Бааранхайнай үдэрэйшье нэгэ үнэе хаха татуулхадаа соорохгүй, амбаараар дүрэн талхатай, абдараар дүрэн мунгэтэй хүн хаям даа, — гээд шогтойгоор эльгэ хатана.

Тинхэдэн Тэхэ Булатов:
— Зай-зай! Юу тингэжэ дуугарнах, колхозойнгоо ажалда үдэрүниие илгангүй хүдэлжэ, хээрэ гарахдаа малцан боложо, гэгтээ эрхэдээ дархан боложо, амбаар абдар хоёроо Бааранхайн юугэршье дүүргээд байхадан шамда юушгэ гэшэб, — гээд ехэ дураа гутан дуугарна.

Эгээл энэ үедэнэ гээшаа Бааранхайн мархарар улаан хамар правленин үдээр хамагай түрүүн бултайжа, нодөө эригдэ гүлгээ, гажа буруу аялгатай муухай хоолойгоор:

— Юу эндэ оооржо хуугаабта! «Үнэн» газетэ уншахагүй, тэрэн дээрэнэй юун гэнэн гайхалтай юумэнүүд бэшгэдэнэ ябадаг гэшэб. Тархи соогоо юушье тогтоожо абагүй, тамхи татаха, архи уужы намнаад абахаг, яарнууд! Таанадай хэнтнайшье тэрэниие намда уншажа үгөөгүй. Энэ бээрэ «Үнэн» газетэ уншагты! — гээд гэр дорбосо хашхаржархобд, гээшаа гүйжэ гараһаар мориндоо шорлоод, нөөргөөшье харангүй, үхэр адууладга газар тэшээ гүйлгээ ябашаба хэбэртэй.

Бултадаа тэндэ хуугаашад ноуруураа харалсана. «Ихэдээ энэ Бааранхайнай юун гүб» гэшэб, «ногуу бэш гү», — гэлдэнэ, — «ногуу бэш даа! Наһаараашье архи амандаа хээгүй юм гэлсэгшэл. Али зүрхээ хүдлөөдө ябана гэшэ гү?» — гэжэ гайхалсана. — «Хэн мэдэхэб. Харин һаянай колхозойнгоо һамгада үнээднэй адуулаганда ошонөгүй гэжэ хараал шэрлэ табина, үнэжэн абааншгүй орхижорхино гэлсээнэ нэн». «Баһа тингээд малһаа ерэн сасуу муртэй сайгаашье уунгүй, бүхэл һүнидөө нөөхи аса тармуураа дархалсадаг ха», — гээд нэгэн тэндэнэ хэлэв. — «Баһа, хойноһоон гаража харай!» — гэлсэжэ, бултаараа газаа нэрхирэн гүйлгээ гараад, Бааранхайн хойноһоон харанал.

— Гэй даа! Ажаглахдаа Бааранхайнай минн бэш, ноһинтоһон лэ янзатай байна даа. Хэээ энгэжэ ухаа мэдэгүй, ногуу архишан шниги, гүйлгээ ябагша нэм. Сохом лэ ухаагаа эмдэржэ, хумхаршаба гэшэб ха, — гээд Даша түрүүлэгшэн дуугархда зарим хүнүүд һанаагаа зобохон янзатай. «Барһан даа, хубуу шубуудайнгаа үгдэ үбгэрһэн хойноо ягаа харатайгаар үбдэшбэ гэшэб», — гэлдэнэ. Баһа зарим хүнүүд: «Хотынь талхан хадха бэш гү», — гэлдэжэ энээлгэв. Тингээ энээлдэһэн Тэхэ Булатов дуулаад, ёлогод гэжэ тэдэн тэшэ харана, урмаа таһарна. Мүн тэндэнэ Даша Базаров сүхалтайгаар мүнөө энээлдэһэн тэшэ хаража:

— Хаанань энээдэтэй шогтой юмэ байнаб. Хүнэй үбдэжэ эрьюутэжэ ябан гэнээ, — гээд хорд байса зандаран дуугарна. Эндэ тэндэнэ хүнүүд сугларжа, юун болооб гэлдэжэ, һая ерээшэн бээ бэһээ асуудан байһаад.

Гэнтэ тэдэнэй хажуугаар бишханууд түмэр хүнүүд, мэдон бортого тулахуунууд соогуур дүрэн уһа үргэнэн, баһа ехэнүүд кружканууд соогууршье уһа барһан хори шахуу үхбүүд, Раднын Цэбэг Гаврилын Ванька хоёр түрүүтэй, правленин газаахи таримал модонуудые уналжа байбад.

Даша Базаров тэдэниие гэгтэ өбборон харажархобд, ехэл урмагтай гайхан шарайгаар:

— Эдэнэй нихэдэ яажа байна гэшэб, — гэжэ толгойгоо дүжэ гүлгэн асууна. Тинхэдэн тэдэнэй хажууда һаяхан ерээд, мүнөө Бааранхайн тухайда юун болоһынь ойлгожо ядажа, амаа ангайн, энэ тэрын ноур хаража байһан нэгэ бүхтэршэг хүгшэн Базаров гэшэ хараад:

— Эдэ үхбүүдые үсгэлдэрһөө хойшо гайхажэ байна. Энээгэй урда тээ тэнгэрин үдэр бүхэндэ үлөөһөө үдэш бэлотор сэрэг дай хэжэ, зөбөрдэнэ хүрэхөөр шуудад шурхирдаг аад лэ, тэрэнээ огто болобод хир тахир хүгшэдэй түлэзнь гүлдэжэ ябаад оруулжа үгэнэ. Үһынь асаржа үгэнэ. Тинхэдэ энэ үгөөнэй айл бүхэнэй таримал модонуудынь бултень уналжархыба ха. Мүнөө харин колхозойнгоо правленин таримал модые уналжа байна гэшэ гэшэб. Минни һанахда элдшин нэгдэ һайн юумэ зүгөө ёһотой. Бурхан тэнгэрин хаража, сэрэг дайнай амаржахан ёһотой. Мүнөөнэй үхбүүд хүнэй үгэ дуулахаа болдо, үбгэд хүгшэдэе убайлаха хэмшэрэхэгүй, урдаһаан дуугаржа, харажархыба болоо гээд юугэ хэлсэгшэб. Харин тэдэн мүнөө нигэжэ ябанал даа. Юрөөл энэ хэлдэ һайн багшатай болообди гэжэ һанагшаб, харин тэрэнэйнь мүнөө һая хүсэлдэжэ байгаа юм гү, динмэл ёһотой. «Нэгэе хараад, олые бу муушала, олые хараад нэгэе бу үмгшэлэ» гэһэн урданай үгэ зүб лэ юумэ гэшэб ха, — гээд үргэтэйшье хүгшэн хэбэртэй, дуугарна.

— Ямар һонин юумэ үзэгдэжэ байнаб нихэдэ, — гээд маһалзан, Даша түрүүлэгшэ тэдэ үхбүүд тэшэ ноургаа үргэлэн ошоод, ойро зуурахан хаража байд гээл:

— Зай, хубүүд, басагад! Ягаа бэрхэ болообта? — гэжэ энээбхилэн дуугархадан тэдэнэй дундаһаа Раднын Цэбэг нэгэ удаа ноһаа татаад, бишхан гарайнгаа араар хамараа аршажа, нүхэд тэшээ энээбхилэн хараад орхино зуураа, бээ сэхэлэн заһаад орхино. Бэш үхбүүдынь бултадаа байра байрадаа баһал ядагд гэлдэжэ, байсата баруун гарнуудаа үргөөд гайһаад:

— Гү-һөө! Ихэдээ яаба гэшэбта? — гээд Даша түрүүлэгшэн ехэл хөөршөөн асуухадан хамагай түрүүндэ зогсожо байһан мүнөө Цэбэг:

— Бидэ сталинка пионерүүд пэшбид! — гээд нүхдөө харан, гараа табихадан булта гансата гарай табинад.

— Таанадые хэн сталинка пионер болгоо юм?

— Минни ахай Дондог намайе сталинка пионер болгоо нэн, тингээд эдэниие би сталинка пионер болгооб, бидэ бултаараа сталинка пионерүүд гэшэбди, — гээд хариу хэлэхэдэнэ Даша түрүүлэгшэ бүри ехээр гайхажэ, хэлэхэ үгсэ оложо ядан:

— Таанар ингээд бэрхэнүүд хадаа колхозойнгоо таранай үбэ [үгүжэ] үгэхэ болообта даа! — гэнэ.

— Угы! Бидэ бишханууд хүнүүд хадаа тэндэ ошохогүйбди. Эндэ сэрэгтэ хубүүдэ эльгэһэн хүгшэн ежынүүдэй хартабхын үбэ түүхэбди. Тингээд тэрэниень уналжа үгэхэбди. Тэндэ ошоходонмай холо, тингээд шоно ябаха, айдаһанай хүрэхэ. Баһа ехэнүүд үхбүүд маанарыг сохино, гасаалха! — гэжэ Цэбэг хушуугаа ута болгон дуугараад, нүхэд тэшээ баһа харана.

Тинхэдэн тэндэ байһан Гаврилын Ванька хажархай улахан самсынгаа хамсыгаар хамараа нэгэ удаа аршаад:

— Ай зайлмал! Хүнүүд лэ хаяа гайтай, шөлмохонууд, үшөө заримаа шүүмжэлжэ шадаха хаямта! — гээд ошожо толгойнуудынь нэгэ нэгээр эльбөжэ, хажуудаа байһан амбааршан Долгодто хэлэнэ:

— Эдэ арбан долоон бэрхэ хубүүд, басагадта нэгэ нэгэ самса, үмдэнэй бүд хэмжэжэ үгөөрэй! Юун тинмэ ехэ бүд орхоо нэм, ехэдээ һаа гушаад үлүүтэй метр болоно аабза, — гэжэ дуугарна.

Тэдэ үхбүүд зосоо зосоогоо ехэл баяргай боложо, һайхан самсагай, һайхан үмдэтэй болохонмай хаям гэлдэжэ, хоорондоо шэбир-һабир шэбэнэлдэн, энээсгэлдэжэ байхадан Даша Базаров мөнхэлэн хаража:

— Би һайн гүб? — гээд асууна. Тэдэнэр гансата нэгэ дуугаар дарья табилдан:

— Һайн, һайн, — гэлдэхэ зуураа, зарим нэгэ дуугарангүй гэгдээшье аалиханаар шэбэнэн, ши һайн гыш гэлдэнэ.

— Зай, тингээ һаа, ленинско-сталинка бэрхэнүүд пионерүүд гэшэб! — гээд Даша Базаров дуугархадан Цэбэг утгажа абан:

— Бидэ хургуулида мүнөө намар ороходоо ленинско-сталинка октябртанууд болохобди. Тингээд хойто жэлдэ юбэтэйүүд болоходоо ленинско-сталинка пионерүүд болохобди. Мүнөө бидэнэр сталинка бишханууд түрүүшын пионерүүд гэшэбди! Минни ахай тингээ хэлэ нэн, — гэжэ гайхалтай тобтойхоно Цэбэгэй хэлэхэдэнэ тэндэ шагнажа байһан хүнүүд: «Харыш, заажа байхынь», — гэлдэжэ бултадаа энээлэнэ.

— Уу! Хары! Хары! Нөөхи Бааранхайнай адуулагыа үхэрүүдые бултень нэрхирэс үлдөөд хүржэ эрбэл, — гэлдэнэ болон. Үнөөрөө харан гэхэдэнэ Бааранхайн хойноо нэгэ бишхан үхбүүд һундалдаад, адуулажа ябан хамар үхэрүүдэ нэрхирэс үлдэжэ асаргаад:

— Үхэрөө тушаажа абагты! — гэжэ нишэ тиншэ хаража ябажа хашхархадан колхозой һамгад:

— Уу! Үнөөднэй хүүхүлбэ гэшэл, яагаа үлгэ муутай ямар үбгэн гэшэб, — гэлдэжэ шаг шууяа табилдана, саашаа наашаа гүйгөөн болон. Үнээд мөөрлэдэнэ, баһа айл-бүхэнэй газаагуур тугалууд мөөрлэдэнэ.

— Иммэл ха нэн даа! Зүрхэнэй үбшентэй боложо хумхарал гэлсэл даа! Яаха болоо гэшэбиди, — гээд Даша Базаров Тэхэ Булатов хоёр ябууд дундаа гэмэрлэдэн дуугараад Бааранхайе амадан гүйн татажа утгадан.

Улан-Удэн зеленхоз байгша он соо ороодой скверүүд ба салуду соогуур 60 мянган саягай расада хуулаа.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Герасимовый бригада Советүүдэй Байшантай доргодол сквер соо саяг хуулажа байна.
М. Минесвай фото.

Воскреснигүүдэй хүсөөр

Эдэн аймагай Гэгээтын сомоной Кировой нэрэмжэтэ колхоз харгы заһабарилгын твляар даалгабарыа богонихон болзор соо дүргэхын эорилгоор хоёр үдэр воскресниг эмхидхэжэ, 500 метр уга газарта шоссейнэ шэнэ харгы барихан байха юм.

Энэ хүдэлмэридэ 70 гаран колхознигүүд эдэхитэйгээр хабаадарсаа. Колхознигүүд Н. Шадууров, Г. Лыгденов, Ж. Моршнев, Х. Шаракчинов гэшэд илангаа үндэр бүтээсэтэйгөөр ажаллаба.

Энэһэй урда тээ эмхидхэгдэнэ воскреснигтэ колхознигүүд нэгэ үдэр соо калустын 37500 расада орогородой полидо хуулаһан байна. Һаһаа үшөө хоёр воскресниг эмхидхэгдэжэ, 6000 хирпинсэ сохигодо юм.

Д. Дымчиков.

Саднай хээээ гусимтай болохоб?

Һаяхай, Кяхта городой зунай сад нэгдлэб. Энэ садай нэгдэхэдэ ажаллад олоороо суглараа. Гэбэшье, садай администраци хангалтатай һайнаар шэмэглэн, садые культурна шэнэжэтэй болгожо шадаагүй.

Жэшэнь, уран гоё уряа лозунгууд тон үсөөн, вождһорой портретүүд баһа үсөөн, һонирхолтой выставкэ ба монтажууд харагдахагүй юм. Гадна, ганца ба ёһорой болодог талмай дээрэ ариг сээрэе сахинагүй, аллей ба талмайнууд хамагдаагүй байна. Үдэшэндөө гэрэл муутай дээрэһээ харанхы бүрүл байдаг.

Ушар нимэһээ, ажалладай хүсэл һаналые хангангүй гэхэдэ болон. Кяхта городой зунай сад соо культурна эмхи гурум тогтоожо, ажалладай сагаа культурнаар үнэгэрхэ арга боломжотой болгохо шухала.

Н. Кругинин.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилгэдэй семинар

Яруунын аймагай центртэ хүдөөгүе клубуудые, уншалтын байшануудые болон библиотекэнуудые даагшадай 2 үдэрэй семинар үнгэргэгдэб.

Энэ семинарта хабаадагшад һонирхолтой лекцинуудые шагнаа. Жэшэнь, «Сабшалан һайжаруулаха ба шэмэтэй һайн, тэжээл бэлдэхэе тухай» лекци нүхэр Симонова, «Дэлхэйн тогтоһон саг ба дэлхэйн эсэс гэжэ байха гү?» гэһэн лекци нүхэр Бадашкеев, «Китадай байдал тухай» лекци нүхэр Баяндаев уншаба.

Семинарта хамтадаа 11 хүн хабаадарсаа.

В. Байбордин.

Түсбөө дүүргэбэ

ЗАКАМЕН. Сагаан моринной сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз адуу мори үсэхбэрилхэ түсбөө үлүүлэн дүүргэбэ.

Колхозой эрхим адуушан Доржо Тарбеев 24 гүү түрүүлээд, түлүүндэнь тобир тарганаар түлжүүлжэ байна. Мүн тэрэшлэн Лубсан Доржиев түлүүдые хоролтоггүйгөөр абана.

Б. Шоенов.

Дүрбэн державануудай оккупационно Германидахи засагуудые толгойлогшодой орлогшонорой зүблөөн туу

КОММУНИКЕ

БЕРЛИН, июнин 28. (ТАСС). Мүнөөдөр, июнин 28-да, дүрбэн державануудай оккупационно Германидахи засагуудые толгойлогшодой орлогшонорой зүблөөн Берлиндэ, Контрольно Советдэй байшан дотор болобо. Зүблөөндэ генерал-лейтенант Дратвин (СССР), генерал-майор Хейс (США), генерал-майор Маклин (Великобритани) ба бригадана генерал Бапст (Франци), мүн тэрэшлэн политическэ советнигүүд хабаадарсаба.

ХИЛЫН СААНА ЮУН БОЛОН

(ТАСС-эй телеграммануудһаа)

ИТАЛЬЯНСКА КОМПАРТИИНЫ ХҮТЭЛБЭРИИ КОММУНИКЕ

Итальянска компартиин хүтэлбэри болбол 26 үдэр соо үргэлжэлһэн, хүдөө ажаһын хүдэлмэрилгэдэй ба батрагуудай забастовкын дүнгүүдэ июнин 24-дэ зүбшэн хэлсэбэ, — гэжэ «Униита» газетэ мэдээсэбэ.

«Үнэн эрб эрилтын түлөө тэмсэлдэ батрагуудай болон ажалладай нигтаранги ба хатуу зоригтой байһан ябалдые толотомо илалта ба арадай хүснүүдэй томо ехэ амжалта мүн гэжэ партиин хүтэлбэри амаршална.

Полици ба эзэдэй зүгһөө хүсэрхэлгэ болон хуули бусын һэдлэгэ гаргалан ябалдые зүбшэн хэлсэбэ, партиин хүтэлбэри болбол конституцион хуули ёһые элдэсшэдые парламента ба арад зоной урда элжүүлэн гаргахын тулада шуухала документнуудые суглуулжа гэжэ депутатууд ба сенаторнууд коммунистуудта даалгаба гэжэ тусхайта гаргалан коммунике доктор хэлэгдэнэ.

ГАРРИ ПОЛЛИДЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

Пресс ассоциэйтэд гэжэ агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, английска компартиин генерална секретарь Гарри Поллит болбол Тонипандин (Урда Уэльс) горнягуудай суглаан дээрэ үгэ хэлэб. Англи болбол шэнэ экономика кризисэй урдаһаан байна, тинхэдэ 5 миллион гаран дүрэн хүдэлмэрилгүшүүтэй байһан США халаа Англиһаа абадаг импорттээ эрид хоробо гэжэ Поллит мэдүүлһэн байна.

ИНДОНЕЗИДЭХИ ДАЙНАЙ БАЙДАЛ

АНП агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, мүнөө үедэ Ява аралай олон районуудта байлдаанууд боложо байна. Явын хойто таладахи Салатига гэжэ райондо голландчууд болбол 300 хүнтэй индонезийскэ отрядтай тулалдажа байна. Хоёр талаһаан алуулан ба шархатаһан хүнүүд бии.

ПАРТИЗАНСКА ХҮДЭЛӨӨН

Кореяйн центрайна телеграфна агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, урда Кореяйн хойто ба урда Чунчен, хойто ба урда Чолла провинцинуудта партизанска отрядуудай эдэхби үдэр эрэхэ бүри шангадажа байна. Июньин 10-да партизанууд болбол Дананг станицадаһаа полицейскэ отделеһнэй үй бута сохижо, буу эбсэгүүдые абаба. Уг...

Тобшо мэдээсэлнүүд

Агууехэ ородой поэт А. С. Пушкинай түрэнһөө хойшо 150 жэлэй ойдо дашарамдуулан выставкэ июнин 21-дэ Стокгольмдо нэвгдэбэ. Эндэ «Пушкин» гэжэ документальна кинофильм харуулагдаа.

Анкарска радиогой мэдээсэлһэнэй ёһоор, Туредскэ танкова сэрэгүүдэй 15 офицернууд Германи нигдэжэ ошобо. Тэдэнэр болбол Германидахи американска танкова бригадуудта һураха юм гэнэ.

Июнин 21-дэ, Японидо тайфун (ехэ халхин) боллобо. Энэһэнэ боллоо, 1400 хүн һураггүйгөөр үгы болоо, далай дээрэ ябанан загаһа...

Июнин 25-да, баяр найраһон байдалда, эсгээ ороной дэмэл демократическа фронт (ЕДЮФ) учредительнэ съезд дэбэ. Хойто ба Урда Кореяйн тинуудһаа ба нингын органинуудһаа түлөөлэгдэнэ дэдууд съездтэ эрээ.

Съезд болбол нимэ хэлсэхэ нүүдые баталаа: уласхоорондотодоон байдал болон ЕД зорилгонууд; ЕДЮФ-эй прогр баталаа; Кореяскэ арада далага бэшгэ абага; мандат миссиин, элидхэл; ЕДЮФ-эй бэрилхэ органиудые һунгалта ба дото байдал болон манай зорилгэ гэнэ элидхэл бэлдэхэл; Кореяйн түрүүлэгшье орлогшо м хэлэбэ.

Югославска ПРАВИТЕЛЬСТВО США-һээ УРЬАЛАМЖА ЭРИНЭ Югославин правительство бол 100 миллион доллар ламжа эрижэ, американска хандаба гэнэн мэдээсалье банкын түлөөлгшэ лаблан м бэ.

«Югославин хэрэглэмжые дорхойлхын тулада» банк эрэхэ хоёр һарануудай түрү тусхай түлөөлгшэдые Ю эльгээжэ болодо юм гэжэ э саашан мэдүүлэбэ.

США-дэ НЭГЭДЭМЭЛ ТАГ БАЙГУУЛХАНЬ «Нью-Йорк пост» газетын сээһэнэй ёһоор, армин, флот авиациин тагнуулай органигэдэхэе тухай дурадхалы ронин министр Джонсон гагад, энэ нэгэдүүлгые бэ тусхай комиссине байгуулба.

Хариусалгата редактор Д. Д. ЛУБСА МҮНӨӨДЭР НИНОТЕАТРЧУУДТА «Прогресс» — «Школа нена «Эрдэм» — «Индийская гр